

İlkokul Dördüncü Sınıf Türkçe Dersinde Kültürel Değerler ve Eğitimi: Bir Durum Çalışması* **

Cultural Values and Their Education in Elementary Fourth Grade Turkish Course: A Case Study

Başak KASA AYTEN¹, Mehmet GÜLTEKİN²

¹İnönü Üniversitesi, Temel Eğitim Bölümü, Sınıf Eğitimi Anabilim Dalı.
basak.kasa@inonu.edu.tr

²Anadolu Üniversitesi, Temel Eğitim Bölümü, Sınıf Eğitimi Anabilim Dalı.
mgulteki@anadolu.edu.tr

Makalenin Geliş Tarihi: 19.07.2019

Yayına Kabul Tarihi: 12.11.2019

ÖZ

Bu araştırmanın amacı, ilköğretim dördüncü sınıf Türkçe dersinde kültürel değer eğitiminin nasıl gerçekleştiğinin ortaya konmasıdır. Nitel araştırma yaklaşımlarından durum çalışması deseni benimsenerek gerçekleştirilen araştırmanın katılımcılarını, 2013-2014 öğretim yılı bahar yarıyılında Malatya il merkezinde yer alan bir ilkokulun dördüncü sınıfında görev yapan sınıf öğretmeni ve bu sınıfta öğrenim gören öğrenciler oluşturmaktadır. Araştırmanın verileri sınıf içi gözlem, öğretmen ve öğrencilerle yapılan yarı-yapılandırılmış görüşmeler ile araştırmacı tarafından gözlem sürecinde tutulan alan notları ve ilkokul dördüncü sınıf Türkçe ders kitabını, çalışma kitabını, yardımcı dil bilgisi kitabını, gözlem sürecinde elde edilen fotoğrafları içeren dokümanlardır. Araştırmadan elde edilen gözlem verileri, görüşme ve alan notları içerik analizi yoluyla çözümlenmiştir. Dokümanlar, araştırma verilerini destekleyici veriler olarak ele alınmıştır. Araştırma bulgularına dayalı elde edilen sonuçlara göre; ilkokul dördüncü sınıf Türkçe dersinde yer alan kültürel değerlere ilişkin olarak "Dil, Tarih, Din, Gelenek-Görenek, Sanat, Şehirler, Bağımsızlık Simgeleri" teması olmak üzere 7, ilkokul dördüncü sınıf Türkçe dersinde yer alan kültürel değerlerin eğitiminin gerçekleştirilmesine yönelik etkinliklere yönelik olarak "Dinleme, Okuma, Yazma, Konuşma ve Görsel Okuma-Görsel Sunu Alanı" olmak üzere 5 tema ortaya çıkmıştır. Bu temalar ışığında ilkokul dördüncü sınıfta kültürel değerlere yer verildiği, öğrencilerin kültürel değerlere ilişkin kazanımlar elde ettiği ve öğretmenin bu değerleri temel dil becerileri kapsamında kazandırmaya çalıştığı görülmüştür.

*Bu çalışma 2015 yılında sunulan "İlkokul Dördüncü Sınıf Türkçe Dersinde Kültürel Değerler ve Eğitimi: Bir Durum Çalışması" adlı doktora tezinden üretilmiş ve 08-11 Mayıs 2017 tarihlerinde Lefke Avrupa Üniversitesi tarafından düzenlenen 16. Uluslararası Sınıf Öğretmenliği Eğitimi Sempozyumu'nda sözlü bildiri olarak sunulmuştur.

** **Alıntılama:** Kasa-Ayten, B. ve Gültekin, M. (2019). İlkokul dördüncü sınıf türkçe dersinde kültürel değerler ve eğitimi: bir durum çalışması. *Gazi Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 39(3), 1735-1773.

Anahtar Sözcükler: Türkçe dersi, Kültürel değerler, Kültürel değer eğitimi, Durum çalışması

ABSTRACT

The aim of this study is to reveal how the values education is conducted in the elementary fourth grade Turkish course. In the study, case study design that is one of the qualitative research approaches was used. The participants of the study were the elementary teacher and students of a fourth grade class at an elementary school in the city of Malatya in the spring semester of 2013-2014 school year. The data of the study consisted of classroom observations, semi-structured interviews conducted with the teacher and students, and the documents including the field notes taken by the researcher during observation process, the elementary fourth grade Turkish coursebook, workbook and supplementary grammar book, and the photographs taken in the observation process. The observation data were collected through video recording while the semi-structured interview data were gathered via audio recording. The data obtained in the study were analysed using content analysis. The documents were used to support the research data. The results revealed based on the research findings in accordance with the data obtained in the study are listed as follows:

- With respect to the cultural values included in the elementary fourth grade Turkish course, seven themes including Language, History, Religion, Traditions, Arts, Symbols of Independence, and Cities were revealed.*
- With respect to the activities towards cultural values education in the elementary fourth grade Turkish course, five themes including Listening, Speaking, Writing, Reading and Visual Reading-Visual Presentation Areas emerged.*

Keywords: Elementary school, Turkish course, cultural values, cultural values education, case study.

GİRİŞ

Kültür, dünya üzerinde varlığını sürdüren tüm toplum ve toplulukların sahip olduğu kendine özgü değerler bütünüdür (Paşaoğlu, 2009:144). Bir toplumun bireylerini birbirlerine bağlayan ve toplumun devamını sağlayan öğelerin başında ise değerler gelmektedir. Değerler, sosyal dayanışma oluşturarak toplumda uyulması gereken ortak davranış kalıplarını belirlemektedir (Yaman, Taflan ve Çolak, 2009:107). Bu açıdan kültür, değerleri; değerler de kültürü etkilemektedir. Toplumun ortak davranışlarındaki değişme ya da farklılaşma toplumun kültürüne ve toplumun kendine ait olan kültürel değerlerine de yansımaktadır.

Küreselleşme bağlamında kültürler arası etkileşim ve alışveriş önem kazanmıştır (Özkuş, 2013:35). Toplumlar ve kültürlerde meydana gelen bu etkileşim, değerlerin değişmesine neden olmuştur.

21. yüzyılda gerek ulusal gerek uluslararası alanda önemli bir role sahip olan değerler eğitiminde, öğrencilerin diğer insanlar ve uluslarla bir arada yaşayabilmeleri için temel bilgi, beceri ve davranışların kazandırılması gerekmektedir (Yaşar ve Çengelci, 2006). Çünkü birey, sahip olduğu değerleri sayesinde sosyal yaşamını düzenler, diğer insanlar arasında varlığını gösterebilir. Yine birey sahip olduğu değerlerle bulunduğu toplumdaki ya da gruptaki diğer bireylerin davranışlarını yorumlayabilir ya da tahmin edebilir (Dökmen, 2000:280-281).

Toplumda yaşayan tüm bireylerin iyi ve etkili vatandaş olmak için gerekli olan temel bilgi, beceri, tutum ve alışkanlıkları edinmesini ve onların milli ahlak anlayışına uygun olarak yetiştirilmesini amaçlayan ilköğretimde, bu amacın gerçekleşmesine katkı getiren temel derslerden biri Türkçedir. Türkçe, çocuklara toplumun temel kültür değerlerinin aktarılması, temel toplumsal değerlerin kazandırılmasına hizmet eden en önemli derslerden biridir.

Türkçe derslerinin, öğrencilere doğru, güzel ve etkili bir biçimde Türkçeyi kullanmalarına yönelik bilgi, beceri ve tutumları edinmelerinin yanı sıra, ele alınan metinler aracılığıyla demokratik değer, tutum ve inanç kazandırma, bireylerin sahip oldukları değerlerin farkına varma ve bu değerlerin diğer insanlarla etkileşimlerine etkisinin bilincine varmalarını sağlama gibi işlevleri de bulunmaktadır. Bu nedenle Türkçe dersinde, dil becerilerinin geliştirilmesinin yanı sıra öğrencilere amaçlanan değerlerin kazandırılması bakımından da büyük önem taşımaktadır (Kolaç ve Karadağ, 2012:762).

Türkçe dersi öğretim programında “Millî, manevî, ahlakî, tarihî, kültürel, sosyal, estetik ve sanatsal değerlere önem vermelerini sağlamak; millî duygu ve düşüncelerini güçlendirmek” (MEB, 2005) şeklindeki ifade edilen amaç, bireylerin kültürel, milli, sosyal, sanatsal değerlerinin kazandırılmasının gerekliliğine vurgu yapmaktadır. Bu

amaç doğrultusunda ilköğretim Türkçe dersi öğretim programında ve ders kitaplarında yer alan metinlerle doğrudan ve dolaylı değer eğitime yer verilmesi beklenmektedir. Ulusun kültürünü, geleneğini, bakış açısını yansıtan kültürel ve ulusal değerler, günümüz dünyasında bireyin sahip olması gereken evrensel değerlerin, Türkçe dersi öğretim programında ve ders kitaplarında açık bir şekilde yer alması kaçınılmazdır. Özellikle Türkçe dersinde kültürün ve değerlerin aktarıcısı olan dil öğrenilmektedir. Bireyin dil gelişimi arttıkça toplumsal yaşama uyumu ve toplum değerlerini algılaması daha da güçlenmektedir. Bu bağlamda Türkçe dersi, dil gelişimini artıran bir ders olmasının yanı sıra bireyin kültürünü ve kültürel değerlerini kazanmasına ve kendi kültürel, ulusal değerlerini benimsemiş, evrensel değerlerle donanmış bireyler olmasına yardımcı olmaktadır.

YÖNTEM

Araştırma Deseni

İlkokul dördüncü sınıf Türkçe dersinde kültürel değer eğitiminin nasıl gerçekleştiğinin ortaya konmasının amaçlandığı bu çalışmada nitel araştırma yaklaşımı benimsenmiştir. Araştırmada nitel araştırma yaklaşımlarından durum çalışması deseni kullanılmıştır. Durum çalışması, güncel bir olguyu kendi gerçek yaşam çevresinde inceleyen, olgu ve durum arasındaki sınırların kesin hatlarıyla belli olmadığına kullanılan bir araştırma yöntemidir (Yin, 2003:13). Creswell'e (2007) göre durum çalışması, gözlem, görüşme, belge, rapor, görsel-işitsel materyaller gibi derinlemesine veri toplamayı içeren veri toplama araçlarıyla zaman içinde bir ya da birkaç durumu ortaya koyan nitel bir araştırma yaklaşımıdır. Yin (2003) tarafından belirlenmiş olan durum çalışması desenlerinden bütüncül desenlerde tek bir analiz birimi, iç içe geçmiş desenlerde ise çoklu analiz birimleri bulunmaktadır. Bu çalışmanın analiz birimini yalnızca dördüncü sınıf öğrencileri oluşturmaktadır. Araştırmada seçilen yalnızca tek bir sınıf uygulaması bir durum çalışması olarak analiz edilmiştir. Bunun için de durum çalışması desenlerinden "Bütüncül tek durum deseni" kullanılmıştır. Bütüncül tek

durum deseni bir birey, bir kurum, bir program, bir okul gibi tek bir analiz birimini içerisine alır (Yıldırım ve Şimşek, 2008: 290).

Araştırmanın Katılımcıları

Araştırmanın katılımcılarını, 2013–2014 öğretim yılı bahar döneminde Malatya ilinde yer alan Ata (Kod isim) İlkokulunda görev yapan dördüncü sınıf öğretmeni ve bu öğretmenin sınıfında yer alan 35 öğrenci (13 kız, 23 erkek) oluşturmaktadır. Araştırmanın katılımcıları amaçlı örnekleme yöntemlerinden ölçüt örnekleme yöntemiyle seçilmiştir. Ölçüt örnekleme yöntemindeki temel anlayış, önceden belirlenmiş bir dizi ölçütü karşılayan bütün durumların çalışılmasıdır. Araştırmacı tarafından bu ölçütler oluşturulabileceği gibi daha önceden hazırlanmış bir ölçüt listesi de kullanılabilir (Yıldırım ve Şimşek, 2008). Bu bağlamda sosyo-ekonomik yapı olarak orta sosyo-ekonomik düzeyde bir okul ve bu okuldaki birinci sınıftan itibaren aynı sınıf öğretmeni ile yönetilen, mesleki deneyimi yüksek sınıf öğretmenin görev yaptığı bir dördüncü sınıf seçilmiştir. Aynı şekilde yarı yapılandırılmış görüşme yapılırken de ölçüt örnekleme yöntemi kullanılarak görüşme yapılacak öğrenciler seçilmiştir. Bu öğrenciler, sınıfta genel başarısı ve Türkçe dersi başarı ortalaması yüksek, derslerde etkin olan 4 erkek, 7 kız öğrenci olmak üzere toplam 11 öğrencidir. Bu öğrenciler yapılan gözlem sürecinde belirlenmiştir.

Araştırmanın yapıldığı sınıfta görev yapan öğretmen ise 57 yaşında, 34 yıllık mesleki deneyime sahip kadın sınıf öğretmenidir. Öğretmen lisesi mezunu olan sınıf öğretmeni daha sonra Eğitim Enstitüsü ve Eğitim Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Öğretmenliğini bitirmiştir.

Veri Toplama Araçları

Verilerinin toplanmasında kullanılan veri toplama araçları kişisel bilgi formu, yapılandırılmamış gözlem, yarı-yapılandırılmış görüşme, doküman incelemesi, alan notlarıdır. İlkokul dördüncü sınıfta Türkçe dersinde kültürel değer eğitiminin kazandırılmasının amaçlandığı bu araştırmada video kayıtları araştırma sürecinde önemli bir yer tutmuştur. Araştırmacı süreç boyunca alan notları tutmuştur. Uygulama

sürecinde öğrencilerin ve öğretmenin sürece yönelik görüşleri alınmıştır. Bu bağlamda öğrencilerle ve öğretmenle yarı yapılandırılmış görüşme yapılmıştır. Süreç boyunca da öğrencilere yönelik kişisel bilgi formu toplanmış ve öğrencilerin etkinlikler sonucu oluşturdukları dokümanlar incelenmiştir.

Araştırma kapsamında Türkçe ders kitabında yer alan “Değerlerimiz, Birey ve Toplum, Hayal Gücü, Eğitsel ve Sosyal Etkinlikler” temaları kapsamında ve araştırmanın amacı doğrultusunda, 10 Şubat 2014-26 Mayıs 2014 tarihleri arasında gözlemler yapılmış, gerekli dokümanlar toplanmış, görüşmeler yapılmıştır.

Verilerin Çözümlemesi

Araştırmada gözlem, görüşme, alan notları ve dokümanlar ile veriler elde edilmiştir. Gözlem ve görüşme verileri, alan notları ve dokümanlar içerik analizi ile analiz edilmiştir. İçerik analizinde temel amaç, toplanan verileri açıklayabilecek kavramlara ve ilişkilere ulaşmaktır. Bu amaçla toplanan veriler önce kavramsallaştırılır, daha sonra ortaya çıkan kavramlara göre düzenlemeler yapılır ve veriyi açıklayan temalar oluşturulur (Yıldırım ve Şimşek, 2008, s. 227).

2013-2014 bahar yarıyılında toplanan veriler düzenli bir biçimde kayıt altına alınmıştır. Video kayıtlarının ilk önce makro analizleri yapılmış ve bu analizlerden temalar ve alt temalar oluşturulmuştur. Araştırma bitiminde videolar tekrar izlenmiş ve makro analizler kontrol edilmiştir. Makro analiz sonucunda belirlenen videolar mikro analiz yapılarak yazıya dökülmüştür. Mikro analizler bir Türkçe Eğitimi bir de Sınıf Öğretmenliği Alanında olmak üzere iki uzmanın görüşüne sunulmuştur. Uzman görüşü doğrultusunda temalar ve alt temalara son biçimi verilmiştir. Dökümü yapılan videolar da uzman görüşüne sunulmuş ve güvenilirliği test edilmiştir. Araştırmanın alt amaçları doğrultusunda bulgular ve yorum bölümünde videolardan elde edilen temalar ve alt temalar belirtilmektedir. Bunun yanı sıra video verilerini onaylayan görüşme verileri, alan notları ve dokümanlar yer almaktadır.

BULGULAR ve YORUM

İlkokul dördüncü sınıf Türkçe dersinin uygulama sürecinde öğrencilere aktarılan kültürel değerler incelendiğinde dil, tarih, din, gelenek-görenek, sanat, şehirler, bağımsızlık sembelleri olmak üzere yedi tema ortaya çıkmıştır.

Tablo 1. İlkokul Dördüncü Sınıf Türkçe Dersinde Yer Alan Kültürel Değerlere İlişkin Bulgular

Temalar	Alt temalar
Dil	Sözcükler Atasözü Deyim Kalıp sözler Özdeyiş Fıkra
Tarih	Tarihi olaylar Tarihi kişiler Tarihi Eserler Millî Bayramlar Spor
Din	Allah Peygamber Dinî bayramlar Sünnet
Gelenek-Görenek	Nevruz Ekmek Düğün Asker Uğurlama Millî Yas
Sanat	Heykel Türküler Halk oyunları Edebi eserler/Yazarlar/Şairler
Şehirler	Önemli Şehirler Şehirlerin Simgeleri
Bağımsızlık simgeleri	Bayrak Vatan Millî Marş

Tablo 1’de görüldüğü gibi “Dil Teması”nda Sözcükler, Atasözü, Deyim, Kalıp sözler, Özdeyiş, Fıkra, Marş olmak üzere 7 alt tema; “Tarih Teması”nda Tarihi olaylar, Tarihi kişileri, Tarihi eserler, Millî bayramlar, Spor olmak üzere 5 alt tema; “Din Teması”nda

Allah, Peygamber, Dini bayramlar, Sünnet olmak üzere 4 alt tema; “Gelenek-Görenek Teması”nda Nevruz, Ekmek, Düğün, Asker uğurlama, Milli yas olmak üzere 5 alt tema; “Sanat Teması”nda Heykel, Türküler, Halk oyunları, Edebi eserler/Yazarlar/Şairler olmak üzere 4 alt tema; “Şehirler Teması”nda Önemli şehirler, Şehirlerin simgeleri olmak üzere 2 alt tema ve “Bağımsızlık Simgeleri Teması”nda ise Bayrak, Vatan ve Milli Marş olmak üzere 3 alt tema yer almaktadır.

“Dil teması” içerisinde “Sözcükler” alt temasında öğretmen, metinlerden yola çıkarak anlamı bilinmeyen sözcükleri öğrencilere buldurmuş ve anahtar sözcük çalışmaları yapmıştır. Böylelikle hem anlamı bilinmeyen sözcükler öğrenilerek sözcük dağarcığı geliştirilmiş hem de sözcüklerden yola çıkarak farklı kültürel değerler de vurgulanmıştır.

Anahtar sözcük çalışmaları kapsamında İlkokul Dördüncü Sınıf Türkçe Ders Kitabı’nda yer alan Değerlerimiz temasındaki “Söğütlü Ali” metni işlenmiştir. Metinde ‘kağnı’ sözcüğü geçmektedir. Kağnı sözcüğünün öğrencilere aktarılmasına ilişkin süreç şöyle gerçekleşmiştir:

Sibel: Kadınlar Mehmetçiklere kağnılarla mermi taşıyorlardı. Bir kağnının üstünde mermi sandıkları arasında Ali de vardı. Birden nal sesleri duyuldu. Ali seslendi: “Bacılar kağnıları çalılıklara çekelim”.

Öğretmen : Burada bir nokta koyalım. Kağnı neydi? ... Serap

Serap: Arkadaşlar kağnı atların ya da başka hayvanların çektiği arabalara denir. Yani arkadaşlar dört tekerlekli üstüne bazı kırbaçlarla hayvanlara vurulan araç.

Öğretmen: Evet. At, manda, öküz gibi hayvanların taşıdığı tekerlekli arabalarla giden, çok ilkel ulaşım araçlarına biz ne diyoruz?

Öğrenciler: Kağnı

Yunus: Öğretmenim onlarla tarlaları da sürüyorlardı.

Öğretmen: Biz kağnıların kullanıldığını ne zaman öğrendik. Cumhuriyet döneminden önce değil mi, kağnılar çok kullanılıyordu. Kurtuluş savaşında çok kağnı kullanıldı.

Mehmet: Öğretmenim cephane taşıdılar.

Öğretmen: Evet cephane taşıdı kağnılar.

(V.K. Tarih:17 Şubat 2014/11:00-12:15)

Öğretmen ‘kağnı’ sözcüğüne ilişkin yaptığı açıklamalarda, ‘kağnı’ sözcüğünün özellikle kendi tarihimizde kullanıldığına vurgu yapmaktadır. Anahtar sözcük ya da bilinmeyen

sözcük çalışmalarıyla, öğrencilere kültürel değerlerden biri olan dile ilişkin vurgu yapılmıştır. Dil kültürel değerinde, dilde yer alan sözcüklerden yola çıkılmıştır. Öğrencilere yeni sözcüklerle hem dile ilişkin kültürel değerler aktarılmakta hem de sözcüklerin anlamlarından yola çıkarak tarih kültürel değeri vurgulanmaktadır.

“Dil Teması”nda yer alan bir diğer alt tema ise atasözleridir. Bir dilin sözvarlığı içinde yer alan atasözleri bir toplumun bilgeliğini, deneyimlerini, dünya görüşünü ve anlatım gücünü yansıtan, yüzyıllarca yaşayabilen sözlerdir (Aksan, 2006, s. 33). Atasözleri kısaca bir toplumun geçmişten getirdiği, anonim olan, yol gösterici nitelikteki kalıplaşmış sözcük topluluğu olarak tanımlanabilir.

Değerlerimiz temasındaki dinleme metnine ilişkin çalışma kitabında yer alan “Vatan Nedir?” adlı etkinlikle ilgili şöyle bir örnek verilebilir:

Selin: (Vatan nedir? Dinleme metnine ilişkin çalışma kitabı etkinlikleri yapılıyor. Selin bu metnin 5. etkinliğini okuyor). Sınıfta açıkladığınız aşağıdaki sözden anladıklarınızı özetleyerek yazınız. "Bülbülü altın kafese koymuşlar, ‘Ah vatanım!’ demiş." Yani arkadaşlar vatan sevgisi çok önemlidir. Vatan sevgimizi bilmeyenlerde vardır arkadaşlar. Mesela bazı düşmanlarımız var, onlar vatanlarını hiç sevmiyor, Türkiye’yi ele geçirmeye çalışıyor arkadaşlar.

Öğretmen: "Bülbülü altın kafese koymuşlar, ‘Ah vatanım!’ demiş." Kim açıklıyor?

Meral: Arkadaşlar "Bülbülü altın kafese koymuşlar, ‘Ah vatanım!’ demiş.", yani insanların buldukları yer ne kadar iyi olursa olsun, vatan özlemi ve hasretiyle dolu olduklarını söylüyor.

Öğretmen: Ya insanların buldukları yer ne kadar iyi olursa olsun, insan yine de vatanını özliyor.

(V.K. Tarih: 27 Şubat 2014 / 33:20-34:45)

Öğretmen burada “Bülbülü altın kafese koymuşlar, ‘Ah vatanım!’ demiş.” atasözünü öğrencilere aktarmaktadır. Bu atasözünü açıklarken aynı zamanda vatan sevgisine vurgu yapılmaktadır. Bir başka deyişle öğretmen hem atasözü hem de vatan sevgisi kültürel değerlerini aynı anda öğrencilere açıklayabilmektedir.

İlkokul dördüncü sınıf Türkçe dersinde yer alan kültürel değerler içerisindeki “Tarih Teması”na ilişkin olarak “Tarihî Olaylar, Tarihî Kişiler, Tarihî Eserler, Millî Bayramlar, Sporlar” olmak üzere beş alt tema oluşturulmuştur. Tarih temasına ilişkin örnekler

aşağıda yer almaktadır. Tarih teması altında iç içe alt temalar vurgulanmıştır. Millî bayramlar sürecinde öğretmen hem tarihî bilgi vermekte hem de tarihî kişilere vurgu yapmaktadır. Örneğin 23 Nisan Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramı kutlanacağı için sınıf süslenildiğinde öğretmen bu bayrama ilişkin öğrencilere sorular sormuştur. Bu süreçte tarihî olaylar, milli bayramlar ve tarihî kişilerle ilgili şunlardan söz edilmiştir:

Öğretmen: Peki bu bayrama nasıl ulaştık? Nasıl olmuş bu bayram? Ne oldu da biz bu bayramı yapıyoruz?

Nazan: Arkadaşlar ülkemiz büyük bir savaş içindeydi. Kurtuluş Savaşı'nı Atatürk'ümüz başlatmıştı.

Öğretmen: Osmanlı devletinin son zamanlarında 1900'lü yılların başında 1. Dünya Savaşına girmiştik Almanya ile birlikte ve oradan Almanya yenildiği için biz de yenik olarak çıktık. Böyle olunca Fransızlar, İngilizler, İtalyanlar, Yunanlılar, Ermeniler ülkemizi aralarında paylaşmaya başlamışlardı. Padişah da bu durumu kabullenmek üzereydi. Bunu kabul edemeyen Mustafa Kemal ve arkadaşları yurt savunmasını yapmak için Kurtuluş savaşını başlatmak için 19 Mayıs 1919'da Samsun'a çıktı. Oradan yurdun bazı illerine, Sivas, Amasya, Erzurum gibi yerlerde kongreler yaptı. Kurtuluş Savaşımızı başlatmış olduk. Buraya kadar biliyoruz. Daha sonrası?

Önder: Arkadaşlar sonra toplantı yapmak için 23 Nisan 1920'de Türkiye Büyük Millet Meclisini açtı. Açtıktan sonra da bu bayramı Türk çocuklarına hediye etti. Sonra tüm dünya çocuklarının bayramı oldu.

Hasan: Arkadaşlar o zamanlar savaşlar yapıp ülkemizi korumaya çalışıyorduk. Bağımsızlığımızı ilan etmek için önce Türkiye Büyük Millet Meclisinin açılması gerekiyordu, böyle bir meclisin açılması gerekiyordu. Arkadaşlar sadece bağımsızlık için değil ulusal egemenlik için de, ülkemizi yönetebilmek için de çok önemli bir şeydi bu meclisin açılması. Atatürk de 21 Nisan 1920'de bu Türkiye Büyük Millet Meclisinin açılma planlarını yaptı. 23 Nisan 1920'de de bu meclisimiz açıldı.

(V.K. Tarih: 21 Nisan 2014 / 2. Ders-12:50-19:15)

Yukarıdaki süreçte öğretmen ve öğrenciler tarihte yapılan savaşlardan, toplanan kongrelerden söz etmiş, Türkiye Büyük Millet Meclisinin nasıl açıldığına vurgu yapmıştır. Aynı zamanda millî bayram olan 23 Nisan Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramı'na ilişkin bilgiler vermiş, Atatürk'ün gösterdiği mücadeleden bahsetmiştir. Bunun yanı sıra öğretmenle yapılan görüşme sırasında da öğretmen, 19 Mayıs metnine yönelik öğrencilere kazandırdığı düşüncelerde tarihî olayları, tarihî kişileri ve millî bayramları şu şekilde belirtmiştir:

Öğretmen: Burada bir defa 19 Mayıs'ın millî bayram olarak gençliğin bayramı olduğu, 19 Mayıs'a ulaşmak için Atamızın Samsun'dan yola çıktığını, Anadolu'da yine Kuvayi Milliye ruhunu hedef alarak ulaştığı, sonra Atatürk'ün işte büyük bir kahraman Başbuğ olduğu, onun milleti için nasıl çalıştığını bugünlere nasıl geldiğini tüm bunları vurguladık. Yani millî bayramlarımız bizim için önemli. 23 Nisan da önemli 19 Mayıs da önemli, Cumhuriyet Bayramı da önemli, Zafer Bayramı...
(G.K. Tarih: 23 Mayıs 2014)

Tarihî Kişiler alt temasına ilişkin “Nasrettin Hoca'nın Köyünde” metninden yola çıkarak bir öğrenci Nasrettin Hoca ve diğer kültürel değeri yansıtan tarihî kişiliklerden ise şöyle bahsetmiştir:

Sibel: Nasrettin Hoca'nın köyünde metninde kültürel değer Nasrettin Hoca'dır.
Araştırmacı: Nasrettin Hoca gibi kültürel değeri yansıtan farklı kültürel kişiliklerimiz var mı?
Sibel: Evet, mesela Yunus Emre. Ondan sonra Mustafa Kemal Atatürk. Sonra savaşlar sırasında mesela önderlik göstermiş kişiler, kadınlar da olabilir. Nene Hatun vardı, ondan sonra Elif vardı.
(G.K. Tarih: 22 Mayıs 2014)

“Tarih Teması”nda yer alan son alt tema ise “Spor”dur. Türklerin tarih boyunca güreş, cirit atma gibi sporlarla uğraştığı bilinmektedir. İlkokul Dördüncü Sınıf Türkçe Ders Kitabı'nda Eğitsel ve Sosyal Etkinlikler temasında yer alan serbest okuma metni “Anadolu Davulu”nda Türklere özgü sporlar arasında olan güreşle ilgili metinde bilgiler yer almaktadır. Öğretmen de bununla ilgili Anadolu davulunun çalındığı yerlerden biri olarak Kırkpınar yağlı güreşlerini söylemiştir. Bununla ilgili olarak bir öğrencinin görüşü şu şekildedir:

Araştırmacı: Anadolu davulunda sence hangi kültürel değerler var?
Mine: Burada mesela kültürel değerlerimizden biri güreş. Mesela orada da davul çalınmış, orada da Anadolu davul bir değerdir.
(G.K. Tarih: 22 Mayıs 2014)

“Din Teması”nda Allah İnanıcı, Peygamber İnanıcı, Dinî Bayramlar, Sünnet olmak üzere dört alt tema ortaya çıkmıştır. İnsan ruhu, herhangi bir şekilde yüce ve ilahi bir varlık ile içten bir bağ kurduğu ya da her şeyin yaratıcı bir gücün iradesiyle var olduğunu ve

yürüdüğünü, içten kabul ettiği andan itibaren kişi bir dine ve bir dinî inanca sahiptir. Kısaca Allah düşüncesi ve duygusu kimin ruhsal yaşamına karışmışsa ya da kişi herhangi bir şekilde ruhen Allah'a yönelmişse psikolojik olarak onun bir dini var demektir (Yavuz, 1982, s. 87). Bu bağlamda “Din Teması” içinde Allah İnancı incelenebilir. Allah inancı alt temasına ilişkin olarak “Söğütlü Ali” metninde geçen bir hikâye ile ilgili sınıfta şöyle bir diyalog yaşanmıştır:

Sinan: Ali, Söğüt'e döndüğünde ellerini kaldırıp Allah'tan ne istedi?

Serap: Arkadaşlar, Ali kulun başka savaşlara ya da işlere girdiğinde ona güç vermesini istedi.

Öğretmen: Allah'tan yardım istedi, bu savaşı kazanmaları için, başarılı olmaları için.

(V.K. Tarih:18 Şubat 2014 / 25:12-25:42)

“Din” kültürel değerinde Allah inancı içerisinde yer alabilecek kutsal kitaplar, cami gibi değerler de vurgulanmaktadır. Bununla ilgili örnek şu şekildedir:

Mustafa: Önem verdiğiniz 10 varlık adını aşağıya yazınız. Allah'ım, peygamberim, annem-babam, kardeşim, öğretmenim, arkadaşlarım.

Ozan: Önem verdiğiniz 10 varlık adını aşağıya yazınız. Öğretmenim, annem, babam, ailem, arkadaşlarım, akrabalarım, yiyecek-içecek, okulum, barınak ve giyecek, Yüce rabbim, peygamberlerim, ülke değerlerim. ...

Öğretmen: Çocuklar arkadaşlarınızın söylemediği önem verdiğiniz sizin söylemek istediğiniz değerler var mı? Anne-baba, kardeşler, Atatürk, gaziler, şehitler, yurdum, öğretmenim, bayrak bunlar söylendi. Söylenmeyen var mı? İçinizde kalan ben illa söylemek istiyorum diyen var mı?

Miray: Arkadaşlar meleklerimiz, kitaplarımız... ..

Öğretmen: Sporlarımız, camilerimiz, tarihî eserlerimiz, müzelerimiz...

(V.K. Tarih: 14 Mart 2014 / 20:20-28:35)

“Din Teması”nda yer alan diğer bir alt tema ise “Dinî Bayramlar”dır. Millî bayramlar gibi dinî bayramların da kültürümüzdeki yeri ayrıdır. Millî ve dinî bayramların çocukların eğitim ve terbiyesindeki rolü inkâr edilemez (Abbaslı, 2008, s. 1). İslam dininde önemli ve kutsal kabul edilen belirli günlerde kutlanan Ramazan ve Kurban Bayramı dinî bayramlardır. İlkokul Dördüncü Sınıf Türkçe Ders Kitabı'nda yer alan “Bayram” serbest okuma metni de dinî bayramlara vurgu yapan bir şiirdir. Öğretmen bu metne giriş yaparken hem dinî hem de millî bayramları şu şekilde vurgulamıştır:

Öğretmen: Şimdi biz değerlerimiz ünitesini işliyoruz. Bizim ülke olarak, Türk milleti olarak değerlerimiz var. Bu değerlerimizden biri de bayramlarımız değil mi?

Öğrenciler: Evet.

Öğretmen: Bizim iki çeşit bayramımız var. Millî bayramlarımız, dinî bayramlarımız. Dinî bayramlarımız Ramazan Bayramı, Kurban Bayramı (Öğrenciler de hep beraber saydı). Millî bayramlarımızı kim saymak ister?

Serap: Arkadaşlar Cumhuriyet Bayramı, Zafer Bayramı, 23 Nisan Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramı, 19 Mayıs Atatürk'ü Anma Gençlik ve Spor Bayramı.

Öğretmen: Evet 4 tane millî bayramımız var. Şöyle takvime göre sayarsak 23 Nisan Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramı, 19 Mayıs Atatürk'ü Anma Gençlik ve Spor Bayramı, 30 Ağustos Zafer Bayramı, 29 Ekim Cumhuriyet Bayramı. Biz bu bayramlarımızı Sosyal Bilgiler dersinde işledik miladi takvime göre ne yapıyoruz?

Öğrenciler: Kutluyoruz

Öğretmen: Kutluyoruz. Biz miladi takvimi kullanıyoruz. İki de dinî bayramımız var, Ramazan bayramı ve Kurban bayramı. Bu bayramlarımızı dikkat ederseniz tarihleri hep değişiyor, belli bir günleri yok. Neden? Hicri takvime göre biz bunları kutluyoruz, Hicri takvime göre takip ediyoruz. Bu tatil günlerimizi de bayram günlerimizi de hangi takvime göre düzenliyoruz?

Öğrenciler: Hicri takvime göre.

Öğretmen: Bu arada Sosyal Bilgiler dersiyle bağdaştırılabilir. Hicri takvim ay yılına göre düzenlenmiştir. Kaç gündür?

Öğrenciler: 354 gün.

Öğretmen: Evet böylece bilgilerimizi tekrarlamış olduk.

(V.K. Tarih: 04 Mart 2014 / 07:00-09:10)

“Gelenek-Görenek Teması” içerisinde Nevruz, Ekmek, Düğün, Asker Uğurlama ve Millî Yas alt temaları yer almaktadır.

Türkler tarafından MÖ 3. yüzyıldan beri kutlanan “Yeni Gün” olarak adlandırılan Nevruz, Osmanlılarda da bahar bayramı ve yeni yılın başlangıcı olarak kutlanırken günümüzde de baharın başlangıcı, bahar bayramı olarak hâlâ kutlanmaktadır (Demirci, 2008). İlkokul Dördüncü Sınıf Türkçe Ders Kitabı “Eğitsel ve Sosyal Etkinlikler” temasında yer alan temaya hazırlık çalışmaları sorularında ‘Nevruz’ kavramı geçmektedir. Bununla ilgili olarak şöyle bir süreç yaşanmıştır.

Nuray: Eğitsel ve sosyal etkinlikler (Nuray kitaptan temaya hazırlık çalışmaları 4. soruyu okudu). Aşağıdaki zihin haritasını inceleyiniz. Tema adının çağrıştırdığı diğer kavramları bulup zihin haritasını zenginleştiriniz.

Öğretmen: Soru size şunu soruyor. Ben bu tür zihin haritalarına size yaptırmıştım hatırlıyorsunuz. Örneğin okul deyince size neler çağrıştırıyor. Bir kelime ya da söz dizisi veriyorduk, size neler çağrıştırıyor. Burada da eğitsel ve sosyal etkinlikler size neler çağrıştırıyor demiş. Bir kaçını kendisi yazmış. Gezileri çağrıştırıyor, mûsamere yani bizim yaptığımız piyes, skeçler, dramalar, paneller yani oturuyoruz, konuşmalar yapıyoruz, açıklamalar yapıyoruz, tartışmalar. Bayram dinî bayramlarımız, millî bayramlarımız. Nevruz biliyorsunuz Türk dünyasında, dünyadaki tüm Türk ülkelerinde kutlanan baharın başlangıcı olarak kabul edilen bir bayram, bahar şenliği. Başka eğitsel ve sosyal etkinlikler, bunların dışında size neler çağrıştırıyor? ...

Ozan: (Eğitsel ve sosyal etkinlikler temasında yer alan temaya hazırlık çalışmaları 5. soruyu okudu). Ülkemizde kutlanan gün ve bayram haftalarından hangisini biliyorsunuz? Arkadaşlar dünyaca kutlanan Nevruz bayramı, Ramazan bayramı, anneler günü

Öğretmen: Anneler günü tüm dünyaca kutlanan günlerden, Nevruz da tüm Türk dünyasında kutlanan bayramlardan, babalar günü dünyada da kutlanıyor mu?

Öğrenciler: Evet

Öğretmen: Dinî bayramlarımız, millî bayramlarımız.

(V.K. Tarih: 16 Mayıs 2014 /18:00-18:40 / 21:50-22:40)

Yukarıdaki örnekte görüldüğü gibi öğretmen Nevruz bayramını öğrencilere açıklamaktadır. Öğretmen Türk Dünyasında kutlanan bahar bayramı olarak Nevruz bayramından söz etmekte, bunun yanı sıra diğer bayramlara ve özel günlere de vurgu yapmaktadır.

“Gelenek-Görenek Teması”nın diğer bir alt teması “Ekmeç”tir. Ekmeçe toplumumuzda büyük önem verilmektedir. Yere düşen kırıntılara basmanın günah olduğı gibi inanışlar aynı zamanda ekmeğin dinsel bir boyutunun da var olduğunu kanıtlamaktadır. Kültürümüzde ekmeç dinsel yönüyle de çok önemli bir yer tutmaktadır (Göktaş, 2011, s. 13). Öğretmen de öğrencilere yaşanan bir olay üzerinden ekmeğin önemini şöyle anlatmaktadır:

Öğretmen: (Bilim kurgu metnini işlerken tahmin yarışması yapacaktı fakat öğretmen bir anda şöyle söyledi). Şunu bir anlatayım ondan sonra. Geçen Müdür Bey aşağıda bahçedeymiş. Başına bir ekmek düşmüş. Dedim ki diyor “Herhalde kuru ekmektir. Çocuklar pencerelerinin önüne koymuşlar. Rüzgârdan düştü galiba. Sonra aldım baktım ki yaş, taze bir ekmek.” Arasına çikolata sürmüş. Annesi çikolata sürmüş. Onu da öğretmen dersteysen çocuk sınıftan, ders esnasında yemiyor, pencereden dışarı atıyor. Siz de bazen bunu yapıyorsunuz. Çocuklar bu yanlışları yapmayın lütfen. Ekmek israfını daha yeni öbür ders konuştuk değil mi? Geçen ders konuştuk. Sakın bu tür yanlışları yapmayın. Bir de ben size dedim. Kuşlara yem koyuyorduk ama Allah kuşların yemini de yaratmış. Şimdi yaz, bahar çiçekler, böcekler, kırlar kuşlara yem çok, şimdi kuşlara yem falan yok. Onlar suyunu da yemini de buluyor. Ekmekleri israf etmiyoruz.

(V.K. Tarih: 9 Mayıs 2014 / 12:35-13:42).

“Sanat Teması”na ilişkin olarak Heykeller, Türküler, Halk oyunları ve Edebî Eserler/Yazarlar/Şairler olmak üzere dört alt tema ortaya çıkmıştır. Heykeller alt temasına ilişkin “Nasrettin Hoca’nın Köyünde” metninde anlamı bilinmeyen sözcüklerden biri olarak bulunan heykel sözcüğü üzerinde durulmuştur. Buna ilişkin örnek şöyle gerçekleşmiştir:

Can: Heykel, taş, tunç, bakır, kil, alçı gibi maddelerden yontularak, kalıba dökülerek ya da yoğrulmuş biçimlendirilen eser, yontu

Öğretmen: Eser, yontu taşla, bakırla, tunçla... Bir de sen oku Kemal

Kemal: Heykel tunç, taş, pişmiş toprak, alçı gibi maddelerden yontularak yapılan insan ya da hayvan şekli.

Öğretmen: Ya insan şekilleri olabiliyor, hayvan şekli olabilir. Bitkilerden olabiliyor. Örneğin Malatya’nın amblemi kayısı. Peki, bizim ilimizde sizin bildiğiniz heykeller var mı?

Yunus: Kayısı heykeli var arkadaşlar.

Öğretmen: Nerede var kayısı heykeli ben görmedim.

Yunus: Arkadaşlar kayısı heykeli Mişmiş parka giderken görülür.

Öğretmen: Evet.

Kenan: Hanımın Çiftliği’ne giderken kayısı heykeli var.

Burcu: Bizim okula gelirken üst tarafta Atatürk heykeli var.

İkranur: Arkadaşlar Kapalıçarşı’nın üzerinde İsmet İnönü heykeli var.

(V.K. Tarih: 24 Şubat 2014 / 6:35-10:39)

“Sanat Teması”nda yer alan son alt tema ise “Halk Oyunları”dır. Her ulusun her kültürün kendine has halk oyunları vardır. Türklerin de kendine özgü yöre yöre değişen

çeşitli halk oyunları söz konusudur. Halk oyunları ile ilgili olarak öğretmen Anadolu Davulu metninde geçen davul kavramından yola çıkarak şöyle bir örnek vermiştir:

Öğretmen: Şimdi biz sınıf eğlencesi yapacağız ya, siz Malatya oyunu oynayacaksınız, Deliloy oynayacaksınız. Onlar da davul eşliğinde oluyor biliyorsunuz.

(V.K. Tarih: 16 Mayıs 2014 / 32:27-33:05)

“Sanat Teması”nın son alt teması ise “Edebi Eserler/Yazarlar/Şairler”dir. “Edebiyat türlerinden biriyle kaleme alınmış, sanat değeri taşıyan eserlerin her biri” (TDK, 2015) olarak tanımlanan edebî eserler, yazarlar ya da şairler tarafından ortaya konulmaktadır. Bu nedenle bu üç kavram, bir arada aynı alt temada yer almıştır. Öğretmen de edebî eserleri ya da şair/yazarı vurgularken genellikle bir arada kullanmaya ve her ikisine de değinmeye dikkat etmiştir. Örneğin “Forsa” metnine geçildiğinde öğretmen şu şekilde metni ve yazarı vurgulamıştır:

Öğretmen: Biliyorsunuz yazarı (Forsa metnini) Ömer Seyfettin. Ömer Seyfettin çok sayıda hikâyeler yazmış ünlü bir hikâyecimiz.

(V.K. Tarih: 28 Şubat 2014 / 2.44-2.50)

İlkokul Dördüncü Sınıf Türkçe Ders Kitabı’nda “Değerlerimiz” temasında yer alan “Bayram” adlı şiire geçmeden önce öğretmen yine eseri ve şaire vurgu yapmıştır. Bu süreçte şöyle bir diyalog yaşanmıştır:

Öğretmen: Bu şiirin şairi kim çocuklar? (Bayram adlı şiiri göstererek)

Melis: Ceyhun Atıf Kansu

Öğretmen: Evet, Ceyhun Atıf Kansu diye bir şairimizin Bayram adlı şiirinden kısaltılarak kitabımıza konmuş. Peki, şairin eş anlamlısını bilen var mı?

Can: (Parmak kaldırarak) Ozan

Öğretmen: Şiir yazan kişilere biz şair ya da ozan diyoruz.

(V.K. Tarih: 04 Mart 2014 / 10:42-11:20)

Öğretmenle yapılan görüşmede öğretmen, kültürel değerlerde yazarları, şairleri ve eserlerini vurguladığını belirtmiştir. “Sanat Teması”nda yer alan “Edebi Eserler/Yazarlar/Şairler” alt teması altında öğrenciler, okudukları ve öğrendikleri edebî eserlerde dil gelişimine ve yeni sözcükler öğrenilmesine ilişkin birçok etkinlik yapmaktadır. Bu bağlamda öğrenciler, sanatın bir kolu olan edebiyata ilişkin edebî

eserleri ve bunların yazarlarını, şairlerini öğrenirken onların dil gelişimlerine de katkı sağlamaktadırlar.

“Şehirler Teması”nda “Önemli Şehirler ve Şehirlerin Simgeleri” olmak üzere iki alt tema üzerinde durulmuştur. 19 Mayıs adlı metnin çalışma kitabı etkinliklerinde yer alan “Samsun ili sizde neler çağrıştırıyor?” sorusuna öğrencilerin verdiği cevap şu şekildedir:

Yasin: Samsun ili bana 19 Mayıs Gençlik ve Spor Bayramını, Atatürk’ün Samsuna çıkışını ve savaşın başlangıcını çağrıştırıyor.

Öğretmen: Başka fikri olanlar. Samsun ili neler çağrıştırıyor?

Nazan: Samsun ili Bandırma vapurunu, Karadeniz bölgesini, Kuruluş savaşını, 19 Mayıs Gençlik ve Spor Bayramı’nı ve 19 Mayıs 1919’u çağrıştırıyor.

Öğretmen: Evet

(V.K. Tarih: 16 Mayıs 2014 / 31:13-32:02).

“Şehir” temasında yer alan “Önemli Şehirler” alt teması altında öğrencilerin Samsun iline ilişkin yaptıkları etkinlikte de bu ilin hem coğrafi konumu hem de tarihte yaşanan olaylardaki yerine ilişkin açıklamalar yapılmıştır. Bu bağlamda hem bireylerin şehirlere hem de tarihe yönelik kültürel değerlerini geliştirmeye ilişkin bir etkinlik gerçekleştirilmiştir.

Diğer bir alt tema ise “Şehirlerin Simgeleri”dir. Burada da şehirlerin kendi özelliklerini ve kültürel değerlerini yansıtan simgeleri, sembolleri üzerinde durulmuştur. Bununla ilgili olarak “Nasrettin Hoca’nın Köyünde” metninden yola çıkılarak şöyle bir süreç yaşanmıştır:

Öğretmen: Peki Burcu bu Nasrettin Hoca’nın heykelini neden o benzinliğin yakınına, oraya yapmışlar. Keşke Malatya’ya yakın bir benzinliğe yapsalardı.

Burcu: Çünkü Nasrettin Hoca’nın doğup büyüdüğü yer orasıymış.

Öğretmen: Evet. Her ilin ünlü neyi varsa o ilin sınırları içinde yapıyorlar. Mesela Malatya’ya girince de şöyle bir (Elleriyle belirterek) kayısı amblemi görüyorsunuz değil mi?

Öğrenciler: Evet (Bu arada sınıfta bir gürültü çıktı herkes kendi kendine söz almadan heykelleri söyledi).

Öğretmen: Evet demek ki çocuklar, Denizli’ye gidiyorsunuz Denizli’nin horozu çok ünlü ya, bakıyorsunuz şehrin ortasında bir horoz heykeli ya da

bizim Malatya’da biliyorsunuz tam merkezde İsmet İnönü, İsmet İnönü Malatyalı ya, İsmet İnönü’nün heykeli var orada kapalı çarşının üstünde. Isparta’ya gidiyorsunuz eski başbakanlarımızdan, cumhurbaşkanlarımızdan Süleyman Demirel Ispartalı olduğu onun bir heykeliyle karşılaşıyorsunuz. Demek ki her ilin ünlü neyi varsa onunla karşılaşıyorsunuz. Geçen yıl nerede işledik sosyalde (Sosyal Bilgiler Dersi) mi işledik Safranbolu’nun evleri çok meşhur.

Öğrenciler: Fenden (Fen ve Teknoloji Dersi) öğretmenim.

Öğretmen: Ben Safranbolu’ya gittiğimde gördüm, otobüs duraklarını Safranbolu evlerinden yapmışlar. Elazığ’ın çayda çırası meşhur. Elazığ’ın girişinde çayda çıra oynayan heykeller var.

(V.K. Tarih: 21 Şubat 2014 / 25:37-28:40).

Öğretmen bu etkinlikte öğrencilerin gördüğü şehir simgelerinden yola çıkmakta ve örnek şehir simgeleriyle öğrencilere bu değeri vurgulamaktadır. Şehirlerin simgeleri şehirlerin geçmişten getirdikleri toplumsal özelliklerini yansıtan, şehirlerin tarihsel sürecini anlatan, şehirlerin kimliği niteliğindedir. Bu bağlamda şehirlerin simgeleri hem şehir hem gelenek-görenek hem de tarih anlamında kültürel değerler kazandırmaktadır.

“Bağımsızlık Simgeleri” temasında “Bayrak, Vatan, Millî Marş” olmak üzere üç alt tema yer almaktadır. Bir öğrencinin ise “Bayrak” metninden yola çıkarak bayrak için söylediği sözler şu şekildedir:

Serap: Savaşlarımız, savaşlarda kazandığımız zaferler verdiğimiz emekler, canlar, işte kanlar işte bizim bayrağımızda o kanlardan ve ay ışığından oluştuğu için millî değerlerimizden biri de bayrağımız olarak düşünüyorum.

(G.K. Tarih: 22 Mayıs 2014)

“Vatan Nedir?” metninde ise öğretmen vatan sevgisini şöyle vurgulamıştır:

Murat: (Murat, Vatan nedir? Metnini tahtada özetliyordu) Baban ve annenin yapıp ettiği tüm yemeklere vatan yardım etti. Böylelikle vatan sayesinde yaptı.

Öğretmen: Babanla annenin kazanıp yaptığı ekmeği, yemeği vatanında rahatça yedin diyor. Cümleyi düzgün kur.

Murat: Şu anda oturduğun ev korunmaktadır yavrum. Onu da vatan korumaktadır. Vatan senin büyümeni ve iyi beslenmeni sağlar.

Öğretmen: Diyor ki vatanında rahatça büyüdün, beslendin, geliştin. Bak orada Suriyeli çocuklar var. Televizyondan akşamları izliyoruz.

Öğrenciler: Evet

Öğretmen: Onların yurtlarında, vatanlarında savaş var çocuklar. Onlar hiç rahat oturamıyor evlerinde. Böyle akşam otururken birden bomba düşüyor, ölüyorlar, dışarı çıkamıyorlar. Suriye’de savaş var. O zaman biz özgürlüğümüzün, barış içinde yaşadığımızın kıymetini bileceğiz ülkemizde değil mi? Atatürk ne demiş "Yurtta sulh cihanda sulh" "Yurtta barış cihanda barış". En güzel şey barış içinde yaşamak değil mi? Korkusuzca vatanında yaşamak.

(V.K. Tarih: 27 Şubat 2014 / 12:17-14:3)

Yukarıdaki örneklerde görüldüğü gibi öğretmen ve öğrenciler bayrağın, vatanın, bağımsızlığın, barışın öneminden bahsederek kültürel değerlere vurgu yaptıkları görülmektedir.

Genel anlamda bakıldığında ilkokul dördüncü sınıf Türkçe dersinde öğretmen metinlerden yola çıkarak planlı ya da örtük bir şekilde öğrencilere kültürel değerleri kazandırmaya çalışmaktadır. Süreçte öğretmen öğrencilere dil, din, tarih, sanat, gelenek-görenek, şehirler ve bağımsızlık simgeleri başlıkları altında kültürel değerleri aktarmıştır.

İlkokul dördüncü sınıf Türkçe dersinde yer alan kültürel değerlerin eğitiminin gerçekleştirilmesine yönelik etkinlikler Dinleme, Konuşma, Okuma, Yazma, Görsel Okuma-Görsel Sunu Alanlarına yönelik olmak üzere beş alt temada incelenmiştir.

Tablo 2. İlkokul Dördüncü Sınıf Türkçe Dersinde Yer Alan Kültürel Değerin Eğitiminin Gerçekleştirilmesine Yönelik Etkinliklere İlişkin Bulgular

Tema	Alt Tema
Dinleme Alanı	Örnek hikâye-Olay anlatma Öğretmenin kendi yaşamından örnek verme Düz anlatım
Konuşma Alanı	Görseller hakkında konuşma Soru-cevap Öğrencilerin yaşamdan örnek vermesi
Yazma Alanı	Mektup yazma Şiir yazma Çalışma kitabı yazma etkinlikleri
Okuma Alanı	Metin okuma

	Kitap okuma Sözlük kullanma İmla kılavuzu kullanma
Görsel Okuma-Görsel Sunu Alanı	Doğaçlama Piyes Harita kullanma Pano hazırlama Bayram hazırlığı

Tablo 2’de görüldüğü gibi öğretmenin kullandığı etkinlikler “Dinleme Alanı” temasında Örnek hikâye-olay anlatma, Öğretmenin kendi yaşamından örnek verme, Düz anlatım; “Konuşma alanı” temasında Görseller hakkında konuşma, Soru-cevap ve Öğrencilerin yaşamdan örnek vermesi; “Yazma alanı” temasında Mektup yazma, Şiir yazma, Çalışma kitabı yazma etkinlikleri; “Okuma Alanı” temasında Metin okuma, Kitap okuma, Sözlük kullanma ve İmla kılavuzu kullanma; “Görsel Okuma-Görsel Yazma Alanı” temasında ise Doğaçlama, Piyes, Harita kullanma, Pano hazırlama ve Bayram hazırlığı alt temaları incelenmiştir.

Dinleme alanı temasında yer alan Örnek hikâye-olay anlatma alt temasında öğretmen örnek hikâye, fıkra ya da yaşanmış bir olayı anlatarak etkinlikleri gerçekleştirmektedir. Örneğin Öğretmen Nasrettin Hoca fıkrasından yola çıkarak örnek verme olayına gitmiştir. Bununla ilgili örnek hikâye şu şekildedir:

Serap: Kavuk 1.İçi boş şey, 2. Boyu az eni fazla olan bir başlığın çevresine iki küçük parmak sarık sararak oluşturulmuş serpuş 3. Mesane
Öğretmen: Bizim kullandığımız buradaki anlamımız, kavuğun metindeki anlamı nedir? Kim söyleyecek?

Beren: Kavuk eskiden kullanılan başlık.

Öğretmen: Evet, Nasrettin Hoca’yı okuduk kavuğu var sonra “Forsa” metninde kaptanın kavuğu var, padişahlar sarıyordu. Muhteşem Yüzyıl dizisinde kavukları var gördünüz değil mi?

Öğrenciler: Evet.

Öğretmen: Bu arada size Nasrettin Hoca’nın kavuğuyla ilgili bir şey anlatayım. Bakalım en güzel kim dinliyor (Öğretmen sessizliği sağlar). Nasrettin Hoca’nın yaşadığı köyde adamın birine mektup gelir. Adamın okuma yazması yok. Mektubu evirir çevirir sağını solunu sağını yoklar eder okuyamaz. Sonra der ki ben bunu okuyamıyorum ama Nasrettin Hoca çok bilgin bir adam, her soruya bir cevabı var, o mutlaka okur. Ben bunu götürüyüm Nasrettin Hocaya okutayım, merak eder mektupta ne

olduğunu. Gider Nasrettin Hoca'ya götürür, Nasrettin Hoca mektubu bir alır, mektup maalesef bildiği dilden yazılmamış, başka bir dilden yazılmış. Hoca okuyamaz ve der ki ben bunu okuyamıyorum. Adam bunu kabullenemez, Nasrettin Hoca her şeyi biliyor ya. Der ki: Hocam hocam şu başındaki kavuktan da mı utanmıyorsun der, bu mektubu okuyamıyorsun. Hoca da der ki mademki marifet kavukta al kavuğu tak başına sen oku der.

Öğrenciler: Aaa!

(V.K. Tarih: 03 Mart 2014 /14:37-17:35)

Yukarıdaki örnek hikâyede öğretmen öncelikle anlamı bilinmeyen sözcük çalışmasında 'kavuk' sözcüğünü işlemektedir. Öğretmen, dil temasında yer alan sözcükler alt temasını kazandırırken öğrencilerin sözcüğü kavraması için örnek bir hikâye anlatmıştır. Böylece öğretmen örnek olay anlatarak öğrencilerin dile ait kültürel değerlerinin pekişmesini sağlamıştır.

Öğretmenin kendi yaşamından örnek verme etkinliğinde öğretmen daha önceden yaşadığı bir olayı anlatarak dinleme etkinliğini gerçekleştirmiştir. Bununla ilgili süreç şu örnek verilebilir:

Öğretmen: Ben İstanbul'da üniversitede okurken bir Şubat ayıydı. Kumkapı sahiline gitmişim. Orada 44 plakalı bir kamyon görmüştüm. Sonra her hafta sonu o sahile gidiyordum 44 plakayı görmek için. Demek ki çok özliyormuşum. Malatya'nın kodu olduğu için demek ki bir Malatya'nın kodunu gördüğünde bile özliyormuşum.

(V.K. Tarih: 27 Şubat 2014 / 14:45-15:05)

Yukarıdaki örnekte "Vatan Nedir?" adlı metinden yola çıkılarak vatan sevgisi ve vatan özlemi vurgulanmıştır. Öğretmen de vatan özlemine vurgularken memleket sevgisinden yola çıkarak bu örneği vermiştir. Vatan sadece toprak parçası değildir, vatan bireyin doğup büyüdüğü, kültürünü kazandığı, kendini ait hissettiği yerdir. Bu bağlamda öğretmen, vatan sevgisinin yanında ülke sevgisi, memleket sevgisine de değinmiştir.

"Konuşma Alanı"na yönelik kullanılan etkinlikler Görseller hakkında konuşma, Soru-cevap, Öğrencilerin kendi yaşamlarından örnek vermesi olmak üzere üç alt tema yer almaktadır.

Öğretmen görseller hakkında konuşma yaptırırken görsel okumanın yanı sıra öğrencilerin görsellerden yola çıkarak farklı örnekler vermesini ve bunlar üzerinde

konuşmasını da sağlıyor. Öğretmenin “Bayram” adlı metni işlerken görselleri yorumlamayla başlayan soru-cevap etkinliği şu şekildedir:

Öğretmen: Çocuklar eskiden naylon poşetler yoktu bizim çocukluğumuzda. Sürekli böyle kâğıtlar, kese kâğıtlar, gazeteler, ip fileler vardı. Daha önce konuşmuştuk bunları sizinle ve doğamız kirlenmiyordu. Çünkü naylon poşetler doğada erimiyor, çevre kirliliği yapıyor. Evet, burayı geçtik. Ceyhun badem şekerini çok seviyor. Bayramlarda demek ki badem şekeri alınıyormuş, yiyormuş. Sizde de şimdi badem şekeri alınıyor mu? Kimler bayramlarda alıyor?

Sinan: Biz alıyoruz öğretmenim.

Öğretmen: Ben de alıyorum. Çikolata alıyorum içine badem şekeri de koyuyorum. Bayramlarda misafirlere ikram ediyoruz. Demek ki çok fazla bir değişiklik yok. Yine bayram şekeri alıyoruz. Seviyor muz peki badem şekerini?

Öğrenciler: Evet.

Öğretmen: Zaman sınıfımıza da alalım olur mu?

Öğrenciler: Evet.

Öğretmen: Evet devam ediyoruz. Emel konuşuyor.

Emel: Arkadaşlar ikinci sayfada Ceyhun’un elinde bir mavi balon var. Burada da “Bir mavi balon bana bahtiyarlık verir” diyor.

Öğretmen: Bahtiyarlık verir ne demek?

Öğrenciler: Mutluluk.

Öğretmen: Mutlu olur değil mi? Çok mutlu olur. Mavi balonları çok seviyormuş. Peki, bayramlarda sizlere de balon veriliyor mu?

Burcu: Arkadaşlar bazen babaannem balon alıyor, tokalar alıyor. Erkekler için balon, araba koyuyor, kız çocuklarına takı alıyor. Ama biz gittiğimizde bazen para veriyorlar.

Öğretmen: Demek ki bayramlarda hediye ya da harçlık veriliyor. Bunu da anladık. Başka kim konuşuyor?

Yasin: Arkadaşlar burada eski bir salıncağa binmiş. Burada da söylüyor “Gıcırdayan eski bir salıncağa binerdim.” Resimde de gıcırdayan eski bir salıncağa binmiş.

Öğretmen: Genelde bizim şairin yazdığı çocukluğumuzda tahta salıncaklar vardı. Şimdi daha güzel şeyler konuluyor değil mi?

Kemal: Arkadaşlar ben Yasin arkadaşımızın okuduğu resme baktım. Arkadaşlar şimdi böyle dönme dolaplar var ama eskiden böyle elektronik oyuncaklar yoktu. Arkadaşlar böyle daha hızlı salıncaklar oluyor, elektronik salıncaklar oluyor lunaparklarda.

Öğretmen: Ama o zaman hep tahtadan değil mi? Hepsi tahtadan. Şimdi biraz daha modern, teknolojiye uyarak daha modern salıncaklar, daha modern dönme dolaplar var.

Seda: Arkadaşlar burada tatlı yapmışlar. Öğretmen: Annesi ne yapıyor burada? Hamur açıyor, yufka açıyor. Peki, bayramlarda sizin evinizde yufka açılır, baklava yapılır mı?
Sibel: Benim babam genellikle eve baklava alır.
Meral: Arkadaşlar benim anneannem baklava yapıyor.
Öğretmen: Anneannen yapıyor.
Hasan: Arkadaşlar biz de baklava alıyoruz.
Öğretmen: Bakın hala yapılıyor. Ama yapamayanlarda şimdi pastaneler var, hazır alabiliyor. Demek ki baklava geleneğimiz hiç değişmemiş. Her bayramda baklava alıyoruz.

Öğretmen görseller hakkında konuşma etkinliğinde soru-cevapla birlikte öğrencilere resimler hakkında soru sormuş ve öğrencilerin kendi yaşamlarıyla ilişkilendirmesini istemiştir. Bu bağlamda öğretmen soru-cevap etkinliğini kullanırken öğrencinin yaşamından örnek vermesi, görseller hakkında konuşma gibi yan konuşma alanı etkinliğinden de faydalanmıştır. Aynı zamanda dinî bayramlara ve dinî bayramlarda yapılan gelenek-göreneklere ilişkin kültürel değerlerden de bahsedilmiştir.

İlkokul dördüncü sınıf Türkçe dersinde kültürel değerlerin eğitimi kapsamında öğretmenin kullandığı etkinliklere yönelik diğer bir tema olan “Yazma Alanı” temasındaki etkinlikler Şiir yazma, Mektup yazma, Çalışma kitabı yazma etkinlikleri olmak üzere üç alt temada incelenmiştir.

Mektup yazma etkinliği ile ilgili olarak öğretmen, öğrencilere hoşgörü ile ilgili mektup yazmalarını istemiştir. Mektup yazma etkinliği ile ilgili alan notu şu şekildedir:

Öğretmen, öğrencilerden hoşgörüyle ilgili mektup yazmalarını istemişti. Bunun üzerine öğrenciler hoşgörüyle ilgili yazılarını sınıfta okudular.
(A.N. Tarih: 25 Mart 2014/2. Ders)

Mektup yazma etkinliğinde hoşgörü değeri vurgulanmaktadır. Öğrenciler hoşgürüden bahsederken Mevlana’ya da değinmişlerdir. Bu bağlamda tarih değerinin içerisinde yer alan tarihî kişiler boyutunda bu etkinliğin kazanımı görülmektedir. Bu örnek şu şekildedir:

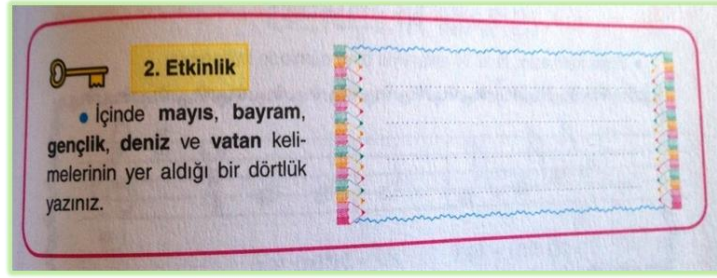
Selin: Sevgili büyüklerim ve arkadaşlarım bana göre ilk önce hoşgörü öğretmenimizden başlıyor. Yani öğretmenimiz bize hoşgörülü davranıyor. Oyunlarımızda birbirimize hoşgörü ile davranacağız. Mesela biz birbirimize hoşgörülü davranırsak o insan bize hoşgörü gösterir. Bir yaşı

teyze ya da yaşlı amca karşıdan karşıya geçemiyorsa ona direkt yardım ederiz. Annemizin boynuna kendimizi attığımızda ve ona sarıldığımızda bizim ona gösterdiğimiz sevgiyi anlayacaktır. Bir kişi eğer düşmüş ise ona hemen yardım edeceğiz. Bir sınıftaki arkadaşımız konuşuyor ise onu hoşgörüyü dinleyeceğiz. Bir kişi eğer engelliye ona gözümüzü dikip bakmayacağız, onu hoşgörü ve sevgiyle karşılayacağız. Türkiye'nin hoşgörü ile karşılandığı yer Mevlana'dır.

Öğretmen: Evet hoşgörünün timsali kimmiş?

Öğrenciler: Mevlana.

(V.K. Tarih: 25 Mart 2014 / 2. Ders:15:00-16:02)

Fotoğraf 1. On Dokuz Mayıs ile İlgili Dörtlük Yazma Etkinliği

Yukarıda Fotoğraf 1'de yer alan etkinlik "19 Mayıs" adlı metnin çalışma kitabında olan etkinliğidir. Bu etkinlikte öğrencilerin bu bayrama yönelik dörtlük yazmalarını istenmiştir. Bu çalışma, öğrencilerin hem yazma becerilerini hem de kültürel değerlerini geliştirici bir etkinlik olarak yer almaktadır.

Şiir yazma etkinliğine yönelik "19 Mayıs" metninin çalışma kitabında yer alan etkinlik için öğrencilerin şiir örnekleri şu şekildedir:

Mehmet: 19 Mayıs ile ilgili dörtlük yazınız.

19 Mayıs Bayramı/ Gençliğin bayramıdır/Denizlerin aslanı/Bandırma vapurudur.

Selin: Bugün 19 Mayıs/Gençliğimizin bayramı/Denizlerde karalarda şenlik/Vatanımızın mirası

Mustafa: 19 Mayıs 1919'da denizden Samsun'a çıktı/O günden sonraki gençlere bu bayramı hediye etti/Vatanımız için çok zafer yaptı/Ulu Önder Mustafa Kemal Atatürk

Ozan: 19 Mayıs geldi/Gençler coştı eğlendi/Bütün denizler dalgalı idi/O gün bütün vatan sevinçliydi.

(V.K. Tarih: 16 Mayıs 2014 / 32:10-33:48)

“Okuma Alanı” temasına ilişkin olarak Metin okuma, Kitap okuma, Sözlük kullanma, İmlâ kılavuzu kullanma olmak üzere dört alt tema görülmektedir. Öğretmen okuma alanına yönelik en çok ders kitabında yer alan metinlere vurgu yapmaktadır. Ders kitabındaki metinleri öğrencilere öncelikle sessiz sonra sesli okuma yaptırmaktadır. İlkokul dördüncü sınıf ders kitabında yer alan “Bayram” adlı metinde öğrenciler öncelikle sessiz, sonra sesli okuma yapmıştır. Sonrasında ise öğrenciler şiiri ezbere okumuşlardır. Metinde dinî bayramlara vurgu yapılmaktadır. Öğrenciler bu metinde hem okuma becerilerini geliştirmiş hem de bayramlara yönelik kültürel değer kazanmıştır.

Metinlerin yanı sıra öğretmen, öğrencilere kitap okuma alışkanlığını kazandırmak için kitap da dağıtmaktadır. Kitap Okuma alt temasına ilişkin öğrencilere dağıtılan Çanakkale Şavaşı’na yönelik kitaplardan birini öğretmen şöyle yapmıştır:

Öğretmen: 18 Mart Çanakkale Zaferi ile ilgili dün kitaplar dağıtmıştı.

Öğretmen bazı öğrencilere kitaplarını anlatmasını istedi.

Öğretmen: 57. Alayı kim okumuştun? Özetleyebilecek misin? Şimdi dinlemeye geçiyoruz. Nasıl dinliyorduk? Bakayım (diyerek öğrencilerin hazırlanmasını bekledi) Arkadaşımızı dinliyoruz.

Hasan: Arkadaşlar ben 57. Alay kitabında olanları anlatacağım.

Arkadaşlar 57. Alay Anzak ordusuna karşı savaşıyordu.

Öğretmen: Anzaklar çok uzaktan gelmişti değil mi?

Hasan: Arkadaşlar arada çok büyük sayı farkı var. Anzaklar 15bin, bizim 57 Alayda 2500 kişiydi.

Öğretmen: Düşünün bakın kaç katı, 6 katı.

Hasan: Sonra savaşlar devam ediyordu. Sonra Anzaklar çekilmek istedi ve çekildiler. Sonra toplanarak yeni bir orduyla yeniden saldırdılar. Kitabımızın kahramanı Sancaktar Recep arkadaşlar, sancağı taşıyan askerimiz. Bayrağı taşıyordu. Sonra birden etrafı Anzak askerleriyle dolmuştu. Sonra ona demişlerdi ki “Artık etrafın sarıldı. Bırak o sancağı da kendini savun Türk” dediler. O da bir hamleyle bayrağı savurarak etrafına toplanmış bütün askerleri yere seriyordu. Ondan sonra yoluna devam ediyordu. Diğer arkadaşları da Anzak askerlerini öldürerek ona yer açıyordu. Bir Anzak askeri bir çalının arkasına saklanmıştı. Oradan Sancaktar Recep’e nişan almıştı ve sırtından vurmuştu. Recep yere düşmüştü ama bayrağı düşürmemişti. Son anda bir zeytin ağacına doğru ilerledi ve bayrağı dikti arkadaşlar. Kendisi öldü ama bayrağı düşürmedi (Öğrenciler alkışladı).

(V.K. Tarih: 28 Mart 2014 / 15:40-19:25)

Öğretmen 18 Mart Çanakkale Şehitlerini Anma Günü'nden sonra öğrencilerine bu zaferi anlatan kitaplar dağıtmıştır. Bunlardan birisi de “57. Alay” adlı kitaptır. Hasan adlı öğrenci okuduğu kitabı sınıfta özetlemiştir. Burada okuma alanının yanı sıra konuşma alanını da geliştirilmektedir. Özetlenen kitapta tarih değerinin yanı sıra bağımsızlık simgelerinden biri olan bayrak değeri de vurgulanmıştır.

“Görsel Okuma-Görsel Sunu Alanı” temasında kullanılan etkinlikler Doğaçlama, Piyes, Haritadan gösterme, Pano hazırlama ve Bayram hazırlığı olmak üzere beş alt temada incelenmiştir.

Doğaçlama, belirli bir ön hazırlık yapılmadan, akışı önceden ayrıntılarıyla saptanmadan, o anda düşünülen ve belirlenen bir konunun, anında geliştirilerek yaratılması ve özgün bir estetik oluşturma sürecidir (Adıgüzel, 1993, s. 219). Doğaçlama yazılı bir metinden yola çıkılarak yapılır. Öğretmen, öyküyü okur veya anlatır daha sonra da öğrencilere rolleri dağıtır ya da rol almak isteyenlere kendilerine uygun rolleri verir (MEB, 2004, s. 53). Bu bağlamda öğretmen İlkokul Dördüncü Sınıf Türkçe Ders Kitabı'nda yer alan metinleri öğrencilere okuttuktan sonra öğrencilerden metinle ilgili doğaçlama yapmasını istemektedir. Bununla ilgili araştırmacının alan notu şu şekildedir:

“Söğütlü Ali” metni okunduktan sonra öğretmen öğrencilere metnin doğaçlamasını yaptırdı. Ozan metnin ara kısımlarını anlattı. Murat, Söğütlü Ali'yi; Önder, kumandanı; Burcu ise subayı canlandırdı. Doğaçlama bittikten sonra diğer grup çıktı. Kenan metnin ara kısımlarını anlattı. Serap, Söğütlü Ali'yi; Murat, kumandanı; Tekin ise subayı canlandırdı.

(A.N. Tarih: 17 Şubat 2014)

Öğrenciler okudukları metni doğaçlama tekniğiyle sınıfta diğer öğrencilere sunmaktadır. “Söğütlü Ali” metninin doğaçlamasında vatan sevgisi ve gazilik değerleri vurgulanmıştır. Öğretmenin doğaçlamayı kullanmasına ilişkin olarak kendisiyle yapılan görüşmede kullandığı yöntemi şöyle belirtmiştir:

Kitaptaki görsellerden de yola çıkarak drama tekniğiyle okuma, sözlü anlatım, uygulama teknikleri kullanıyorum.

(G.K. Tarih: 21 Nisan 2014)

Piyes alt temasında öğretmen 23 Nisan Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramı'nda sergilemek üzere öğrencilerle bir piyes hazırlamıştır. Bu piyes, öğrencilere tarih kültürel değerini aktarmaktadır. Tarihi olayları, Mustafa Kemal Atatürk, Hasan Tahsin, Elif, Nene Hatun, Mehmet Akif Ersoy gibi tarihi kişileri vurgulayan piyeste bayram, İstiklal marşı, vatan gibi bağımsızlık simgeleri kültürel değerleri de belirtilmiştir. Bu piyese ilişkin bir öğrencinin görüşü şu şekildedir:

Ozan: 23 Nisan Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramını anlatıyor orada. Atatürk'ü anlatıyor Önder arkadaşımız. Ondan sonra Nene Hatun var, Sütçü İmam var, Mehmet Akif Ersoy var, Elif var sonra Hasan Tahsin var. Ondan sonra adsız kahramanlar var. Böyle değerleri anlatıyor. Orada değerlerden de kültürel değer eskiden Atatürk'ün ve arkadaşların neler çektiğini ama en sonunda Türkiye Büyük Millet Meclisi'ni kurup bu bayramı bu günü bize vermesini anlatıyor.

(G.K. Tarih: 22 Mayıs 2014)

İlkokul dördüncü sınıf Türkçe dersinde yer alan kültürel değerlerin eğitiminden kullanılan etkinliklere genel anlamda bakılacak olursa düz anlatım, görseller hakkında konuşma, metin okuma, doğaçlama yapma gibi etkinlikler görülmektedir. Bu etkinlikler dinleme, konuşma, okuma, yazma, görsel okuma ve görsel sunu alanlarına ilişkin olmakla birlikte öğrencilerin bütün becerilerini geliştirmeye yöneliktir.

TARTIŞMA ve SONUÇ

İlköğretim dördüncü sınıf Türkçe dersinde kültürel değer eğitiminin nasıl gerçekleştiğinin ortaya konmasının amaçlandığı çalışmada; İlkokul dördüncü sınıf Türkçe dersinde yer alan kültürel değerlere ilişkin olarak “Dil, Tarih, Din, Gelenek-Görenek, Sanat, Şehirler ve Bağımsızlık Simgeleri” olmak üzere 7 temaya, Türkçe dersinde yer alan kültürel değerlerin eğitiminin gerçekleştirilmesine yönelik etkinliklere ilişkin araştırma sonuçları “Dinleme, Konuşma, Yazma, Okuma ve Görsel Okuma-Görsel Sunu Alanı” olmak üzere 5 temaya ulaşılmıştır.

İlkokul dördüncü sınıf Türkçe dersinde yer alan kültürel değerlere ilişkin olarak ortaya çıkan “Dil Teması” altında Sözcükler, Atasözleri, Deyimler, Kalıp Sözcükler, Özdeyişler,

Fıkralar alt temalarına ulaşılmıştır. Dilin önemli bir parçası olan sözcük öğretimi, öğrencilere yeni sözcük kazandırmanın yanı sıra öğrencilerin kültürel gelişimini de artırmıştır. Aynı zamanda dil-kültür ilişkisine yönelik olarak bakıldığında dilde yer alan atasözlerin, deyimlerin, kalıp sözlerin, özdeyişlerin ve fıkraların toplumda yer alan kültürel değerleri vurguladığı anlaşılmıştır. Şahin (2015) benzer biçimde ilkököl 4. sınıf Türkçe ders kitaplarındaki metinleri dil ile ilgili kültürel değerler açısından deyimler, mecazi ifadeler, atasözleri, özdeyişler, ağız özellikleri, ikilemeler, yansımalar ve kalıp ifadeler şeklinde incelemiştir; ders kitabı temalarının, tümünde dil ile ilgili kültürel değerlere rastlamıştır; deyim, mecazi ifadeler ve ikileme unsurlarının daha çok, atasözleri, özdeyiş ve kalıp ifadelerin ise daha az olduğunu tespit etmiştir. Yine araştırmanın bu bulgusu Güven'in (2013) araştırmasındaki Sekizinci Sınıf Türkçe Ders Kitabı'nda Türk dili ile ilgili kültür öğelerinden deyimlere, özdeyişlere, atasözlerine yer verildiği bulgusuyla örtüşmektedir. Nitekim Girmen (2013) de araştırmasında değerlerin öğretiminde atasözlerinden yararlanılmasının hem öğrencinin söz varlığının zenginleşmesine hem de kültüre ait öğelerle değer eğitime destek olunmasına katkı getirdiğini vurgulamıştır. Araştırmanın dil temasında, kültürel değerler olarak deyimlerin kullanıldığına yönelik bulgusu, Mankır'ın (2012) araştırma bulgusuyla benzerlik göstermektedir. Nitekim Mankır (2012) da İlköğretim Beşinci Sınıf Türkçe Ders Kitabı'ndaki deyimleri incelediğinde, yaklaşık 145 deyim metinlerde yer aldığını ortaya koymuştur. Güfta ve Kan'ın (2011) araştırma bulgusunda da Yedinci Sınıf Türkçe Ders Kitabı'nda dil ile ilgili kültür öğelerine ilişkin olarak en çok deyimlere yer verildiği belirlenmiştir. Aynı şekilde araştırmanın kalıp sözler alt temasında kalıp sözlerin de yoğun olarak kullanıldığı ortaya çıkmıştır. Nitekim Yazıcı-Okuyan'ın (2012) yaptığı araştırmada Türkçe ders kitabı ve öğrenci çalışma kitaplarında kalıp sözlerin sınıflara göre genel dağılımlarına bakıldığında birinci sınıfta 9; ikinci sınıfta 8; üçüncü sınıfta 5; dördüncü sınıfta 25 ve beşinci sınıfta 9 kalıp söz kullanıldığı görülmüştür. Bu bağlamda Türkçe dersinde kalıp sözlerin de yoğun olarak kullanıldığı bulgusu bu araştırmanın bulgularıyla örtüşmektedir.

“Tarih Teması” altında Tarihî Olaylar, Tarihî Kişiler, Tarihî Eserler, Millî Bayramlar, Spor alt temaları ortaya çıkmıştır. Tarihin içinde yer alan olaylar, kişiler ve eserler öğrencilere toplumun geçmiş yaşamına yönelik bilgiler kazandırmıştır. Bunun yanı sıra tarih teması bağlamında “Tarih Teması” altında Tarihî Olaylar, Tarihî Kişiler, Tarihî Eserler, Millî Bayramlar, Spor alt temaları ortaya çıkmıştır. Tarihin içinde yer alan olaylar, kişiler ve eserler öğrencilere toplumun geçmiş yaşamına yönelik bilgiler kazandırmıştır. Bunun yanı sıra tarih teması bağlamında ortaya çıkan millî bayramlar, bireylerin tarih bilincini ve kültürünü geliştirmiştir. Ayrıca tarih teması altında Türklere özgü cirit ve güreş sporlarının da vurgulandığı görülmüştür. Şahin (2015) ilkokul 4. sınıf Türkçe ders kitaplarındaki metinleri tarih ile ilgili kültürel değerler açısından tarih ve tarihi olaylar, tarihi şahsiyetler, tarihi ve turistik yerler olarak incelemiştir; tarihi olayların yetersiz, daha çok yakın tarih ve tarihi şahsiyetlerin olduğunu tespit etmiştir. Susar-Kırmızı'nın (2014) araştırmasında da ilkokul dördüncü sınıf Türkçe ders kitabının geneline bakıldığında en çok vurgulanan değerlerden birinin millet sevgisi olduğu vurgulanmıştır. Ekinci-Çelikpazu ve Aktaş'ın (2011) araştırmasında da 6, 7 ve 8. sınıf Türkçe ders kitaplarındaki metinler aracılığıyla vatan sevgisi, millî kimliğini tanıma ve kültürel mirasa ve tarihe duyarlılık değerleri vurgulanırken; dil bilinci oluşturma, bayrak sevgisi, ulusal bayramları bilme ve ulusal marş bilinci değerlerinin iletiminin istenen düzeyde olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Ekinci-Çelikpazu ve Aktaş'ın (2011) millet ve vatan sevgisine yönelik bulguları bu araştırmanın araştırma bulgusuyla örtüşmekte; ancak millî bayram, millî marş, bayrak, dil kültürel değerlerinin metinlerde ortaya çıkmaması bu araştırmanın araştırma bulgusuyla örtüşmemektedir. Bunun nedeninin bu değerlerin metinlerin dışında öğretmenlerin de vurgulamasıyla ortaya çıkmasından kaynaklandığı söylenebilir.

“Din Teması” altında Allah İnancı, Peygamber İnancı, Dinî Bayramlar, Sünnet alt temaları oluşmuştur. Metinlerden yola çıkarak vurgulanan Allah inancı ile öğrenciler, Allah sevgisini ve Allah inancı için de yer alan kutsal kitap, melek, cami gibi kavramlara ilişkin kültürel değerleri edinmişlerdir. Bunun yanı sıra bu tema bağlamında peygambere olan sevgi de vurgulanmıştır. Din kültürel değeri içerisinde dinî bayramlar

metinlerde yer almış; bu bağlamda millî bayramların yanı sıra kültürün bir parçası olan dinî bayramlara değinilmiştir. Şahin (2015) ilkokul 4. sınıf Türkçe ders kitaplarındaki metinleri din ile ilgili kültürel değerleri incelemiş; metinlerde Allah, peygamber, cami, mezar, bayram, ramazan, oruç gibi dinî ifade ve terimlerin olduğunu belirlemiştir.

“Gelenek-Görenek Teması” altında Nevruz, Ekmek, Düğün, Asker Uğurlama, Millî Yas alt temaları ortaya çıkmıştır. Türkçe dersinde toplumun geçmişten getirdiği gelenek ve görenekler, vurgulanmış; bu değerlerin içinde nevrüz bayramı, Eğitsel ve Sosyal Etkinlikler teması bağlamında kültürel değer olarak ortaya çıkmıştır. Güncel olaylardan ve örnek olaylardan yola çıkılarak, ekmek ve millî yas kavramları vurgulanmıştır. Bunun yanı sıra düğün, asker uğurlama gibi gelenek ve görenekler de Türkçe dersinde öğretmen tarafından paylaşılmıştır. Şahin (2015) ilkokul 4. sınıf Türkçe ders kitaplarındaki metinleri örf ve adetler ile ilgili kültürel değerler açısından selamlaşma, komşuluk, yardımlaşma, yemek ve sofraya düzeni, misafirperverlik ve ikram, kadına saygı, evlilik, lakap takma, giyim kuşam ve spor şeklinde belirlemiştir. Bu araştırmanın hem tarih, hem din, hem de gelenek görenek temasında yer alan “bayram” kültürel değeri, millî-dinî bayramlar ve Nevruz bayramı olarak ortaya çıkmıştır. Bu bulgu Demirci’nin (2008) Türk milletinin üzerinde pek çok iz bırakmış olaylar zaman zaman bayram, zaman zaman da gelenek olarak kutlanmış ve bayramlar, anlam ve dönem içerisinde, devlet ve millet yaşamında birleştirici, yakınlaştırıcı olan kültür değerlerinden biri olmuştur görüşüyle örtüşmektedir. Aynı zamanda araştırmanın bu bulgusu Belet ve Erişti’nin (2009) araştırmasındaki Norveç’te çokkültürlü bir ilkokuldaki öğrencilerin kültüre ilişkin algılarının yemek, dans, kutlama, geleneksel giysiler ve bayramlar gibi kültürel öğelerle açıkladıkları bulgusuyla örtüşmektedir. Düğünler alt temasına ilişkin olarak Erişti ve Belet’in (2010) yaptığı araştırma sonucunda ilköğretim öğrencileri kendi kültürlerine ilişkin yazılı anlatımlarında ve resimlerinde en çok düğünlere ve bu süreçte yaşanan geleneksel uygulamalara yer verdiği görülmüştür. Nitekim bu araştırmada da düğünler ve sünnet, kültürel değerler olarak ortaya çıkmıştır. Bunun yanı sıra ekmek de araştırmada bulunan diğer bir kültürel değerdir. Göktaş’a (2011) göre de ekmek, Türk kültürü için Allah’ın bir nimeti olarak kabul edilmiş ve bereketin,

bolluğun, kısmetin, uzun ömrün sembolü olarak bilinmiştir. Bu bağlamda Göktaş'ın (2011) çalışması bu araştırmanın bulgusuyla örtüşmektedir.

“Sanat Teması” altında Heykel, Türküler, Halk Oyunları ve Edebî Eserler/Yazarlar/Şairler alt temaları ortaya çıkmıştır. Bu tema altında sanat kültürel değeri bağlamında metinlerden yola çıkılarak heykeller ve halk oyunları vurgulanmıştır. Müzik dersinde öğrenilen türküler de örtük bir şekilde Türkçe derslerinde kullanılmıştır. Şahin (2015) ilkokul 4. sınıf Türkçe ders kitaplarındaki metinleri sanat ile ilgili kültürel değerler açısından mimari, plastik sanatlar, müzik, edebiyat ve seyirlik oyunlar olarak incelemiştir; ilköğretim 4. sınıf Türkçe ders kitabında daha çok mimari ve edebiyat unsurlarının ele alındığını, müzik ve seyirlik oyun unsurlarına çok az, özellikle plastik sanat unsuru olan resme hiç yer verilmediğini belirlemiştir.

“Şehirler Teması” altında Önemli Şehirler ve Şehirlerin Simgesi alt temaları ortaya çıkmıştır. Kültürel değerlerin oluşumunda etkili olan şehirler başlığı altında, tarihte önemli yere sahip olan şehirlerin ve şehirlerde yer alan önemli semboller vurgulanmıştır.

“Bağımsızlık Simgeleri Teması” başlığı altında Bayrak, Vatan ve Millî Marş alt temaları ortaya çıkmıştır. Bu temalar metinlerle vurgulanarak öğrencilere bayrak, vatan, millî marş sevgisi aktarılmaya çalışılmıştır. Şahin (2015) ilkokul 4. sınıf Türkçe ders kitaplarındaki metinleri bağımsızlık simgeleri şeklinde değil, vatan ile ilgili kültürel değerler açısından ele almış ve vatan bilinci, bağımsızlık-bayrak, askerlik, milli bayramlar ile şehirler şeklinde incelemiştir. Şahin'in (2015) bu çalışmasında ilköğretim 4. sınıf Türkçe ders kitabında toplam 22 metinde vatan ile ilgili kültürel değerlere rastlamıştır.

İlkokul dördüncü sınıf Türkçe dersinde yer alan kültürel değerlerin eğitiminin gerçekleştirilmesine yönelik ortaya çıkan “Dinleme Alanı” teması altında örnek hikâye-olay anlatma, öğretmenin kendi yaşamından örnek vermesi ve düz anlatım alt temaları ortaya çıkmıştır. Bu bağlamda öğretmen örnek hikâye ve olaylarla, kendi yaşamından örneklerle ve düz anlatım yaparak kültürel değerleri aktarmaya çalışmıştır. Böylece

öğrencilerin, hem dinleme becerileri gelişmiş hem de öğrenciler kültürel açıdan bilgilenmişlerdir.

“Konuşma Alanı” teması altında görseller hakkında konuşma, soru-cevap, öğrencilerin yaşamlarından örnek vermesi alt temaları oluşmuştur. Konuşma alanı etkinlikleriyle öğrencilerin konuşma becerilerinin gelişiminin sağlanmasının yanı sıra görselleri yorumlama, sorulara doğru cevaplar verebilme ve kendi yaşamlarıyla ilişkilendirme yaparak uygulayabilme olanağı sağlandığı görülmüştür.

“Yazma Alanı” teması bağlamında mektup yazma, şiir yazma, çalışma kitabı yazma etkinlikleri alt temaları ortaya çıkmıştır. Öğrencilerin yazma becerilerini geliştirmeye yönelik yapılan ve aynı zamanda öğrencilerin kültürel değerler kazanmasına yardımcı olan etkinlikler olarak mektup, şiir yazma ve çalışma kitabındaki etkinlikleri yapma etkinlikleri gerçekleştirilmiştir.

“Okuma Alanı” teması altında metin okuma, kitap okuma, sözlük kullanma, imlâ kılavuzu kullanma alt temaları ortaya çıkmıştır. Okuma alanı etkinlikleriyle öğrencilerin hem okuma becerileri geliştirilmesi hem de okudukları metni içselleştirilmesi sağlanmıştır. Metinlerin içselleştirilmesi bireylerin metin içerisinde geçen kültürel değerleri benimsemesi anlamında önemlidir. Bunun yanı sıra sözlük ve imla kılavuzu kullanma bireylerin dil gelişimini ve dile yönelik kültürel değer kazanımını sağlamıştır.

“Görsel Okuma-Görsel Sunu Alanı” teması altında doğaçlama, piyes, harita kullanma, pano hazırlama, bayram hazırlığı alt temaları ortaya çıkmıştır. Bu tema altında, öğrencilerin görselleri yorumlamasına ve bunlar hakkında konuşmasına yardımcı olan görsel okuma ile görseller yardımıyla düşüncelerini iletmesine yardımcı olan görsel sunu becerilerinin gelişimine yönelik çok fazla etkinliğin yapılmadığı anlaşılmıştır. Ancak öğretmen harita kullanarak öğrencilere Türkiye’de yer alan önemli şehirlerin ya da metinlerde ismi geçen yerlerin gösterimini yapmıştır. Bunun yanı sıra öğrencilerin hazırladığı ve okul panosuna asılan çalışmalar ile 23 Nisan Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramı için süslenen sınıf, öğrencilerin duygularını görsel sunu yardımıyla iletmelerini sağlamıştır.

Sonuçlara bakıldığında ilkokul dördüncü sınıfta metinlerde, öğrenci çalışma kitabı etkinliklerinde kültürel değerlerin yer aldığı görülmektedir. Bu kültürel değerleri öğretmen Türkçe dersinde süreç içerisinde açığa çıkarmakta ve öğrenciye temel dil becerileri aracılığıyla kazandırmaya çalışmaktadır. Türk dilini ve özelliklerini kazandırmayı amaçlayan Türkçe dersinde, dil kültürel değerinin yanı sıra tarih, din, gelenek-görenek, sanat vb. kültürel değerlerine de vurgu yapıldığı görülmektedir.

Araştırmanın sonuçlarına yönelik şu önerilerde bulunulabilir:

- Dil ve kültür etkileşimi dikkate alındığında Türkçe dersi kültür aktarımında önemli bir ders olarak görülmektedir. Bu bağlamda Türkçe dersinde özellikle metinlerden yola çıkılarak kültürel değerlerin daha çok vurgulanması sağlanabilir.
- Türkçe dersinde kültürel değerlerin kazandırılmasında uygun yaklaşım ve yöntemler kullanılmalı; bu süreç daha işlevsel biçimde gerçekleştirilmelidir. Dinleme, konuşma, okuma, yazma, görsel sunu ve görsel okuma alanları dikkate alınarak etkinlikler çeşitlendirilebilir.
- Türkçe ders kitaplarındaki metinlerin farklı kültürel değerleri kazandırmak amacıyla tekrar düzenlenmesi yapılmalıdır. Dil, din, tarih, sanat, gelenek görenek, şehir, bağımsızlık sembelleri gibi kültürel değerlerin metinler içerisinde daha çok yer verilebilir ve bu kültürel değerlerin eşit dağılımları yapılabilir.
- İlkokul Türkçe Dersi Öğretim Programı'nda öğrencilere kazandırılacak değerlere ilişkin bir bilgi ya da sınıflandırma yapılmamasına rağmen araştırma sürecinde örtük bir şekilde Türkçe derslerinde kültürel değerlerin aktarıldığı ve vurgulandığı görülmüştür. Bu bağlamda programda öğrencilere kazandırılacak değerlere ve toplumların kendi kültürünü yansıtmaya olanak sağlayan kültürel değerlere yer verilebilir. Öğretmenlerin uygulamada bu değerleri nasıl kazandıracığına yönelik örnek etkinliklere yer verilebilir.

- Öğretmenlerin hem dinleme, konuşma, okuma, yazma, görsel okuma-görsel sunu becerilerini geliştirmek, hem de kültürel değerlere ilişkin bilgi ve becerilerini artırmak için öğretmenlere hizmet içi eğitimler verilebilir.
- Bu çalışmada durum çalışması modeli benimsenmiştir. Türkçe dersi kapsamında kültürel değerlerin eğitiminin gerçekleştirilmesine yönelik olarak deneysel, eylem ve karma desenlerin benimsendiği araştırmalar yapılabilir. Bu bağlamda nicel ve nitel araştırma yaklaşımlarının benimsendiği ve kültürel değerlerin eğitime yönelik uygulamalı çalışmalar yapılabilir.
- Bu araştırma ilköğretim dördüncü sınıf Türkçe dersi kapsamında yapılmıştır. Türk toplumunun sahip olduğu kendine özgü kültürü korumak, geliştirmek ve yeni nesillere aktarmak bakımından kültürel değerlerin eğitiminin nasıl gerçekleştiğine ilişkin tüm sınıf düzeylerine ve tüm derslere yönelik araştırmalar yapılabilir.
- Türk toplumunun sahip olduğu kültürel değerlerin sınıflandırılmasına yönelik ulusal bir çalışmanın yapılmadığı görülmektedir. Bunun için Türkiye genelinde araştırmalar yapılarak Türk toplumunun sahip olduğu kültürel değerlerin sınıflandırılmasına yönelik çalışmalar yapılabilir.

KAYNAKLAR

- Abbaslı, E. (Spring, 2008). Çocuk Eğitiminde Bayramların Rolü. *Turkish Studies International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, 3(2), 1-11.
- Adıgüzel, H. Ö. (1993). *Oyun ve Yaratıcı Drama İlişkisi*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Aksan, D. (2006). *Türkçenin Söz Varlığı*. Ankara: Engin.
- Belet, D. ve Erişti, S. D. (2009). Multicultural Primary School Students' Ways of Revealing Their Perception of Culture in Written Representations and Pictures. *Journal of Art Education Australia*, 32(2), 27-55.
- Creswell, J. W. (2007). *Qualitative Inquiry and Research Design*. London: Sage..
- Demirci, H. (2008). *Türk Kültüründe Bayram Anlayışı ve Türk Dünyasında Bayramlar*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kayseri.
- Dökmen, Ü. (2000). *Evrende Uyumlaşma Sürecinde Varolmak, Gelişmek ve Uzlaşmak*. İstanbul: Sistem.
- Ekinci-Çelikkpazı, E. ve Aktaş, E. (2011). MEB 6, 7 ve 8. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarında Yer Alan Metinlerin Değer İletimi Açısından İncelenmesi. *Turkish Studies - International Periodical For The Languages*, 6(2), 413-424.
- Erişti, S. D. ve Belet, D. (2010). İlköğretim Öğrencilerinin Yazılı Anlatım ve Resimlerinde Kültür Algıları. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 9(33), s. 245-264
- Göktaş, Ö. (2011). *Türk Kültüründe Ekmekle İlgili İnanışlar*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sakarya.
- Güftâ, H. ve Kan, M. O. (2011). İlköğretim 7. Sınıf Türkçe Ders Kitabının Dil İle İlgili Kültürel Öğeleri Açısından İncelenmesi. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 8(15), s. 239-256.
- Kolaç, E. ve Karadağ, R (2012). Türkçe Öğretmeni Adaylarının "Değer" Kavramına Yükladıkları Anlamlar ve Değer Sıralamaları. *İlköğretim Online*, 11(3), 762-777.
- Mankır, M. (2012). İlköğretim 5. Sınıf Türkçe Ders Kitabındaki Deyim Varlığının Öğrencilerin Alıcı Söz Varlığına Katkısı. *Turkish Studies - International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, 7(4), 2371-2385.
- MEB (2004). *İlköğretim Drama 1*. İstanbul: Milli Eğitim Bakanlığı Devlet Kitapları.
- MEB (2005). *Türkçe Dersi Öğretim Programı ve Kılavuzu (1-5 sınıflar)*. Ankara: Devlet Kitapları Müdürlüğü.

- Özkul, O. (2013). *Kültür ve Küreselleşme*. İstanbul: Açılım Kitap.
- Paşaoğlu, S. (2009, Aralık). Müzik Kültüründe Sözlü ve Yazılı Aktarım. *Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 11(2), 143-159.
- Punck, K.F. (2005). *Sosyal Araştırmalara Giriş/ Nicel ve Nitel Yaklaşımlar*. (Z. Etöz, Çev.). Ankara: Siyasal.
- Susar-Kırmızı, F. (2014). 4. Sınıf Türkçe Ders Kitabı Metinlerinde Yer Alan Değerler. *Değerler Eğitimi Dergisi*, 12(27), 217-259.
- Şahin, N. (2015). *İlkokul 4. Sınıf Türkçe ders kitabı metinlerinin kültürel değerler açısından incelenmesi*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Necmettin Erbakan Üniversitesi, Konya.
- Türk Dil Kurumu (2015). *Büyük Türkçe Sözlük*.
http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_bts&arama=kelime&guid=TDK.GTS.556790e2ea4641.23407377 adresinden 03.02.2015 tarihinde edinilmiştir.
- Yaman, H., Taflan, S. ve Çolak, S. (2009). İlköğretim ikinci kademe Türkçe ders kitaplarında yer alan değerler. *Değerler Eğitimi Dergisi*, 7(18), s.107-120.
- Yaşar, Ş. ve Çengelci, T. (2006). *Values Education for the 21st Century and Reflections to Teacher Education*. N. P. Terzis (Ed.), International Conference Education and Values in the Balkan Countries(s. 379-384). Greece: Publishing House Kyriakidis Brothers S.A.
- Yavuz, K. (1982). Din psikolojisinin araştırma alanları. <http://e-dergi.atauni.edu.tr/atauniiilah/article/download/1020004580/1020004400> adresinden 21.03.2015 tarihinden edinilmiştir.
- Yazıcı-Okuyan, H. (2012). İlköğretim Türkçe Ders Kitaplarında Bir Kültür Aktarımı Aracı Olarak Kalıp Sözlerin Kullanımı Üzerine Bir İnceleme. *TSA*, 16(2), 31-46.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2008). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Seçkin.

ORCID

Başak KASA AYTEN <https://orcid.org/0000-0001-5926-3380>

Mehmet GÜLTEKİN <https://orcid.org/0000-0002-5281-1767>

SUMMARY

In the primary school the aim of which is to provide all the individuals in the society with basic knowledge, skills, attitudes and habits required for becoming a good and effective citizen and to make them raise in accordance with national moral sentiment, one of the courses that contribute to realization of this aim is Turkish. Turkish is one of the most important courses serving to transfer of basic cultural values to children and acquisition of basic social values.

The aim was defined as “to make the individuals give importance to national, moral, historical, cultural, social, aesthetic and artistic values; to strengthen their national feelings and thoughts” (MEB, 2005) in Turkish course curriculum focuses on the necessity for the acquisition of cultural, national, social and artistic values. In line with this aim, it is expected that direct and indirect values education will be included in the texts in course books and in primary education Turkish curriculum. It is inevitable for cultural and national values reflecting the culture, tradition and perspective of the nation and the global values that are needed to have by the individuals in today’s world to be directly included in Turkish course curriculum and course books. Especially, in Turkish course, the language that transfers the culture and values is learned. As the individual’s language development improves, his adaptation to social life and perception of social values get stronger. In this context, as well as being a course improving the language development, the Turkish course helps the individual acquire his culture and cultural values, adopt his national values and become an individual equipped with global values.

In this study aiming at presenting how cultural values are taught in Turkish course in the fourth grade in primary school, qualitative research approach was adopted. In the study, case study design that is one of the qualitative research approaches was used. Case study is a research method that analyzes a contemporary phenomenon in its real life context and is used when the boundaries between case and phenomenon are not clearly indicated (Yin, 2003:13). There is one unit of analysis in holistic designs that is one of the case study designs determined by Yin (2003) and there are multiple units of analysis in interwoven designs. The unit of analysis in this study includes only fourth grade students. Only one classroom practice selected in the study was analyzed as a case study. So, one of the case study designs, “holistic single case study design”, was used.

The participants of the study were the teacher of the fourth grade in Ata (Code name) Primary School in 2013-2014 education year and 35 students attending this teacher’s class. These participants were chosen by criterion sampling method which is one of the purposive sampling methods.

Data collection tools used while gathering data are personal information form, non-structured observation, semi-structured observation, document review and field notes. Observation and interview data, field notes and documents were interpreted by content analysis.

When the cultural values transferred to the students during the application process of primary school 4th grade Turkish course were analyzed, seven themes occurred as language, history, religion, tradition, art, cities and independence symbol. “Language theme” has seven sub-themes

as Words, Proverb, Idiom, Routine, Motto, Anecdote and Anthem; "History theme" has five sub-themes as Historical events, Historical people, National festivals and Sports ; "Religion theme" has four sub-themes as the God, the Prophet, Religious Festivals and Sunnah; "Tradition Theme" has five sub-themes Newroz, Bread, Wedding, Farewell to Soldier, National Mourning; there are four sub-themes in "Art theme" as Sculpture, Folk Music, Folk dances, Literary works/Authors/poets; there are two sub-themes in "Cities theme" as Important Cities and the symbols of the cities and in "Independence Symbols", there are three sub-themes as Flag, Homeland and National Anthem.

The activities to realize the education of cultural values in primary school 4th grade Turkish course were analyzed under five sub-themes as Listening, Speaking, Reading, and Visual Reading – Visual Presentation. Sub-themes such as case studies, sample storytelling-sample story, giving examples from the teacher's own life and narratives in "Listening" theme; speaking about the images, question-answer and the students' giving examples from the life in "Speaking" theme; writing letter, writing poem, writing activities in study book in "Writing" theme; reading passages, reading books, using dictionary and using spelling book in "Reading" theme; improvisation, drama, using maps, preparing boards and festival preparation in "Visual Reading-Visual Writing" theme were analyzed.

The following suggestions could be made when the results of the study are analyzed:

- Turkish course is considered as an important course for culture transfer. In this context, more emphasis on cultural values could be put based on especially the texts in Turkish course.
- Appropriate approaches and methods should be used in order to acquire cultural values in Turkish course; this process should be realized more functionally. Activities could be diversified by taking the fields of listening, speaking, reading, writing visual presentation and visual reading into account.
- The texts in Turkish course books should be rearranged so as to gain different cultural values. The cultural values such as language, religion, history, art, traditions, symbols of city and independence could be included more in the texts and these values could be dispersed equally.
- Although any information is given or classification is done about the values to be given the students within the Primary School Turkish Curriculum, it was seen that the cultural values are implicitly transferred and emphasized in Turkish courses. In this context, the values that will be acquired by the students and the cultural values that enable the societies reflect their own culture could be included in the curriculum.

